

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Dispvatio I. De Ente, & eius attributis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

principia, sed debuisse dixisse, dormire & non dormire, vigilare & non vigilare: nam disputare, vtrum vigilare sit oppositum dormire, non ex his principiis, sed aliunde probandum est.

Secundo circa hæc principia dicendum est, si ea applicentur (vt voluit Hurtadus) terminis contrariis, non esse semper falsum illud secundum, *Impossibile est idem esse simul & non esse*: nam licet possint in albedine & nigredine diuinitus coherere, non tamen omnia contraria possunt coherere; impossibile enim est, hominem simul assentiri & dissentiri eidem obiecto, item amare & odio habere efficaciter iuxta communem sententiam) prætere, hominem esse Diuinitate vnitum, & simul in peccato mortali. vnde, non est verum, omnia contraria posse simul diuinitus coherere.

Tertio tandem dicendum puto, etiam in prædicatis contradictoriis non esse ea duo principia idem omnino, in quo acquiesco P. Suarezio contra Iauellum & Hurtadum. Probo autem manifestè explicatione ipsorum principiorum, diuersa enim veritas est, hæc duo non posse coherere simul, ab ista, necessarium est vt vnum ex duobus existat. Licet enim de facto vtrumque sit verum, (& hoc do Iauello & Hurtado) non propterea infertur, esse eadem principia, aut eandem omnino veritatem; sic etiam est verum necessarium, *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se*, & tamen non propterea est eadem veritas cum hac, *Quodlibet est vel non est*. Esse autem eas veritates disparatas, manifestè ostendo: quia si essent veritates inter se formaliter connexæ, in quacumque materiâ applicarentur, eandem haberent veritatem. Vnde sicut est verum, quia quodlibet est homo vel non est homo, idè non potest esse simul homo & non esse homo, aut è contratio; ita etiam esset verum, quia Petrus vel Ioannes currit, idè non potest vterque currere, quæ tamen causalis mala est. Ratio desumitur ex dictis à me in Summulis; quod scilicet propositio disiunctiua, est albus vel niger, licet non requirat ad sui veritatem nisi vnum ex duobus, adhuc tamen est vera, licet vtrumque haberet, vnde licet esset albus & niger, esset verum, est albus vel niger, ergo cum illud principium, *Quodlibet est vel non est*, sit disiunctiuum, & solum dicat, vnum ex illis necessarium conuenire cuilibet, non idè negat, posse vtrumque simul conuenire: vnde, licet per impossibile negatio & forma possint esse simul, adhuc illud primū principium, *Quodlibet est vel non est*, deberet esse verum, secundum autem, scilicet, *Non potest idem simul esse & non esse*, foret falsum.

Ad obiectionem è num. 3. respondeo, hoc

principium, *Quodlibet est vel non est*, non fundari in oppositione immediatâ eorum terminorum, sed in eo, quod inter vtrumque comprehenditur, quidquid potest concipi de vnâ re, quia de illâ non potest concipi nisi vnum ex illis duobus. vnde infertur, cuilibet conuenire vnum ex illis duobus, quia non est excogitabile aliquid aliud tertium quod eis conueniat. Secundum verò principium, *Impossibile est, idem simul esse & non esse*, non fundatur in eo, quod omnia quæ possunt concipi, comprehendantur illis duobus terminis, sed in eo quod illa duo inter se summè repugnent, & vnum excludat formalissimè alterum. Vides ergo & principiorum diuersitatem & fundamenta à priori eorum diuersitatis.

Confirmo hoc euidenter hominem non posse habere simul albedinem & eius priuationem, probatur ex hoc secundo principio, *Impossibile est idem simul posse esse & non esse*, quia forma & priuatio se contradictoriè negant: at hic non habet locum illud aliud principium, *Quodlibet est vel non est*, id est, *quodlibet est album aut habet priuationem albedinis*, quia Angelus nec habet priuationem albedinis, nec est album. Cuius ratio est ea, quam nos supra posuimus, quia priuatio & albedo non sunt omnia quæ de vnâ re concipi possunt, nam præter illa potest concipi carentia albedinis, quæ non sit priuatio. Idè non valet, Vel est priuatio albedinis, vel albedo, valet autem, Impossibile est simul esse albedinem, & eius priuationem; quia non obstante quod illi duo non sint termini complectentes omnia, sunt tamen se contradictoriè negantes, ergo veritas illius principij disiunctiui fundatur in diuersâ ratione à veritate huius, *Impossibile est idem simul esse & non esse*.

Vnde tandem inferes contra aliquos oppositionem contradictoriam non esse immediatam: nam forma & priuatio opponuntur contradictoriè, & tamen non immediatè, habent enim medium, id est carentiam puram. Idem est de odio & amore, inter quæ datur medium, & tamen simul esse non possunt.

Dices: In subiecto capaci opponuntur immediate forma & priuatio. Sed contra, quia hic loquimur de oppositione vniuersali in omni subiecto, agimus enim de illis principiis vniuersalibus, *Quodlibet est vel non est*, &c. Item oppositionem habent illa duo in quolibet subiecto, in quolibet enim simul repugnat esse albedinem, & eius priuationem: non autem est necessarium vt in quolibet sit vnum ex illis duobus, ergo oppositio contradictoria non est immediata absolute. Et hæc de his principiis.

DISPUTATIO PRIMA.

De Ente, & eius attributis.

SAPIENS definimus, ens esse id, quod non repugnat existere. Quâ definitione omnia entia, modalia & realia, existentia & possibilia comprehenduntur, quia omnibus illis conuenit non repugnare, actu existere. Pro quo aduerte, non repugnare, existere ita posse sumi, vt includat actualem carentiam

existentiæ, vt sic autem non pertinet ad definitionem, quia non est de conceptu entis actu non existere: vel posse sumi præcisè pro non-repugnantia ad existendum, siue coniunctâ cum non-existentiâ, siue cum existienciâ, & sic sumitur in hac definitione, includitque omnia entia.

Aduerte Secundo, benè obseruatum à nonnullis, ens vt sic, prout præcisum ab existente & possibile,

sibili, non esse vniuersale Logicè, Petrum v. g. vt prædictum à Petro possibile & Petro existente, non esse vniuersale, quia idem omnino Petrus est, non duo, prout ad vniuersale requiritur: vel, si meliorem rationem huius velis habere, ea sit, quia Petrus vt purè possibilis nihil est propriè, sed explicatur à nobis quasi aliquid esset. Vide quæ infra, agentes de distinctione essentiae & existentiae, dicemus.

2 Vtrum ratio entis differentias transcendat, vtrum ab illis præcindi queat, & vtrum sit vniuoca, Disputatione xi. Logicæ per totam dixi.

SECTIO I.

Quid sit res & modus.

Differentiâ rei à modo sæpius dixi, ostendens, modum esse entitatem illam, quæ ita per suam essentiam actuat subiectum, vt ab illo nec diuinitus separari queat, rem verò esse illam, quæ per se potest existere saltem diuinitus.

Adhuc tamen hic oportet aliquid vterius explicare. Hurtadus Disputatione 2. Metaphysicæ, sectione 5. definit modum illum esse, qui per suammet essentiam est actualis determinatio rei indifferentis: addit §. 71. illam aliam communem definitionem, scilicet, *modum esse, qui nec diuinitus potest separari à subiecto*, coincidere cum primâ, esse tamen à posteriori; illam verò à priori, quia reddit rationem illius inseparabilitatis.

3 Ego tamen malo stare illi communi definitioni: nam quæ ab ipso traditur, non videtur vll. modo posse sustineri, quod sic ostendo manifestè ex ipsius & communi doctrinâ: Vbicatio & duratio sunt modi, & tamen nō sunt actualis determinatio subiecti ad aliquid. Probo euidenter: quia si aliquid esset ad quod determinarent, maximè ad locum hunc, & ad tempus hoc: sed ad hæc non determinant, ergo. Probo Minorem: nam locū & terminus, vt ab ipsâ vbicatione & duratione condistincti nihil est reale, nec vbicatio est affixa loco reali. Quod verò dicatur affixa spatio imaginario, in re nihil est, vt bene ipse Hurtadus cum aliis docet, & fusè dixi Disputatione xiv. Physicæ à numero 60. estque tantum modus loquendi, vt possimus nos explicare; in re autem tam est absoluta vbicatio, quam albedo & gratia, ergo illi modi non determinant subiectum ad aliquid, ergo non est de ratione modi vt sit in re actualis determinatio.

4 Fortè posses respondere, vbicationem esse determinationem subiecti ad seipsam potius quam ad aliam. Concedo, hoc esse verum; sed tunc deberet definitio modi hæc esse, *Modus est, qui est actualis determinatio ad seipsam*, & non prout supra traditur. Deinde hæc definitio sic tradita nihil planè explicat: quid enim est *determinare ad se*? Vt enim sæpè obseruavi, bona definitio numquā debet explicare definitum in ordine ad ipsum definitum, tunc enim relinquitur res æquè obscura ac erat antea. Sicur, si quis definiret formam, *forma est, quæ reddit subiectum habens seipsam*, esset mala definitio. Eadem autem est illa modi: nam determinare subiectum ad se, idem est, ac reddere subiectum habens ipsum modum; & terminis clarioribus illa definitio est hæc, *Modus est, qui reddit subiectum actualiter habens modum*. quæ

procul dubio mala est, quia non vtitur terminis declarantibus aliquid, non ergo potest defini modum per eam determinationem.

Dices fortè: Rectè definitur cognitio reflexa, est quæ seipsam cognoscit, & tamen tunc fit definitio in ordine ad se, ergo etiam modus potest bene defini, est determinatio subiecti ad se. Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam: disparitas est manifesta, nam iam ibi in eâ definitione cognitionis reflexæ supponitur explicatum, quid sit cognitio, & tantum explicatur in quo hæc differat ab aliis non reflexis: hoc autem in re tantum est quod illa se habeat pro obiecto, alia verò non se, sed aliquid ab ipsis distinctum, vnde bene definitur, *reflexa est quæ seipsam representat*, huic enim æquiuale illa altera, est cognitio sui. At in definitione modi, de quâ est sermo, illa particula, quod determinet subiectum ad se, est communis & transcendens res omnes, etiam non modales, quæ vniuntur, & consequenter determinant alteram compartem ad se, anima enim determinat materiam ad se, & non ad formam bruti, idè nō ad se nihil ibi explicat. Idè arbitror, modum sic à priori definiendum, est informatio actualis subiecti. Tò informatio ponitur loco generis, estque iam alibi explicata ea informatio: nō actualis ponitur loco differentie, quia nulla res, quæ non sit modus, est actualis informatio, sed aptitudinalis; vnde fit, vt saltem diuinitus possit esse omnis res actu non informans.

Non tradidi hanc definitionem per verbum 6 *determino*, quia *determino* semper concipitur in ordine ad aliud, & tunc deberet illa definitio explicari reflexè in ordine ad se, quod nihil declarat. Confirmo: differentia formæ absolute & modalis non est in eo, quod vna ad se alia ad aliud determinet, vt enim paulò antè dixi, omnis determinat ad se: sed in eo consistit, quod realis non determinet actu, sed aptitudine, modalis verò actu, ergo in definitione formæ modalis, vt condistinctæ à reali, solum debet poni id quod pertinet ad propriam differentiam; hoc autem est, quod sit actualis, ergo accepta ratione communi informationis vt sic, & sumpta illa particula actualis ponitur propriissima definitio modi, vt sic per genus formæ, & per differentiam modi, id est actualis informationis.

Dices fortè: Actio est modus causæ, & tamen 7 non est forma illius; malè ergo definitur modus. Respondeo, actionem esse modum extrinsecum causæ, hoc autem pacto etiam esse extrinsecam informationem actualem illius, quia nequit esse etiam diuinitus actio, nisi actu denominans causam causantem, neque potest excogitari aliquis modus, qui non sit eo ipso actu forma, si intrinsecus modus, intrinseca forma; si extrinsecus, extrinseca.

Adhuc tamen vrgebis: Vnio hypotatica est modus Verbi diuini, & non est forma illius, ergo. Respondeo Primò, vniōnem non esse propriè modum Verbi, sed humanitatis. Secundo respondeo, etiam posse vniōnem aliquomodo dici formam Verbi, non quidem receptam aut subiectam, sed denominantem intrinsecè, quo sensu potiori titulo dicitur forma Verbi, quam actio creatiua dicitur forma extrinseca Deum denominans causantem: & eo sensu, quo est aut dicitur

dicatur modus Verbi, est actualiter illud denominans.

Hinc infero Primò, ad inquirendum, an aliquid sit res an modus, non esse necessarium inquirere an determinet, vel non, ad aliquid (pro ut hi requirunt, inde inferentes, substantiam non esse modum, quia ad nihil determinat naturam, quæ ratio mala est, vt ex dictis constat), sed debere attendi, an per suammet essentiam sit actualis informatio, quod nos non melius possumus probare, quam à posteriori inquirentes, an diuinitus possit separari à subiecto: si enim potest esse sine illo, ergo non est actualis informatio; si verò non potest, ergo est actualis informatio. Hic est certissimus & clarissimus modus apprehendendi modos.

Adhuc tamen vna restat difficultas: sunt enim aliqua inter se ita connexa, vt non possint diuinitus separari, & tamen vnus non est modus alterius, v. g. in diuinis Pater siue Filio, & Filius siue Patre. Item in sententiâ Thomistica de relatione distinctâ vna relatio non potest esse sine alterâ. Hic obiectioni facillè ego respondeo ex definitione supra traditâ, in quâ dixi, modum esse actualem informationem; at nec Pater æternus, nec Filius inuicem sunt informatio, nec vna relatio distincta est informatio alterius. In hoc nulla est obiectionis difficultas, sed in eo, quod nos dixerimus, inferri inde, esse modum, quando non potest separari. Huic tamen respondeo, id intelligendum, quando aliunde id supponitur esse forma, & alterum respectu cuius est modus, potest manere sine modo; at in diuinis neque Pater siue Filio neque è contrario potest existere, neque vnus est forma alterius, quod idem in relationibus creatis, casu quo distinguantur, dicendum est; neque ego supra dixi, nihil posse essentialiter cum altero connexum, nisi sit modus illius, nam creaturæ non possunt sine Deo esse, nec tamen sunt illius modus. Vnde modum dixi illum esse, qui est actualis informatio, quod ultra eam connexionem aliquid amplius dicit.

Infero Secundò, modum non esse ex se indifferentem ad hoc vel illud subiectum, sed essentialiter esse affixum ei cuius est modus. Ratio est manifesta, quia, si esset indifferens ad hoc vel illud subiectum, ergo actu esse in hoc, aliquid esset separabile ab vtroque, ergo & quid distinctum, & consequenter indigeret vnione intermediâ, sicut argumentati sumus pro vnionis distinctione, tunc autem non esset modus, sed res.

Posses fortè respondere, illum esse modum, qui est determinatus essentialiter ad aliquod subiectum, non tamen potius ad hoc quam illud. Facillè hæc euasio præcluditur. Primò, quia tunc indigebit vnione distinctâ, vt determinetur ad hoc potius, & iam non erit modus, sed res, quia non erit per suam essentiam actualis informatio. Secundò, quia si actu vniri cum quocumque subiecto, est quid separabile ab illâ re, cur diuinitus non poterit manere sine omni subiecto? Verùm hæc secunda impugnatio non adeò videtur efficax, non enim video repugnantiam in eo, quod esset aliqua forma, quæ ex suâ essentia necessariò peteret esse in aliquo subiecto, ita vt nec diuinitus sine aliquo possit esse, posset tamen sine hoc vel illo determinari, sicut è contrario omnis res creata petit essentialiter aliquod vbi, non tam

men hoc potius quam illud; sufficiat ergo prior impugnatio, quia scilicet illa non esset per se actualis informatio, sed haberet id per vnionem superadditam, ideoque neque esset modus, & semper est verum, modum non esse indifferentem vt recipiatur in hoc potius quam in illo subiecto.

Alia potest esse hic difficultas, an res, quæ est modus vnus subiecti, possit esse res in ordine ad aliud, & illi vniri vnione distinctâ, v. g. an vnio, quæ est modus huius numero materiæ, & animæ, & quibus per se sine aliâ vnione distinctâ vnitur, possit diuinitus alteri materiæ & formæ vniri.

Huic difficultati puto me alibi respondisse, hic tamen breuiter dico Primò, non retentâ materiâ & formâ, cui ex se essentialiter alligatur ea vnio, id non posse fieri, quia non potest ab illis nec diuinitus separari, vt dictum est, ad quod parum interest, loco proprii subiecti determinati dari ei aliud. Secundò dico, retentis eis subiectis probabile esse, posse diuinitus vniri alteri, quia non apparet in hoc vlla repugnantia: quod enim ex suâ essentia alligetur vni, non tollit, vt per aliquid sibi superadditum accidentaliter simul coniungatur alteri. Sed tunc aduerte, cum illo altero subiecto debere vniri per aliquam aliam superadditam vnionem, quæ sit modus vtriusque. Aduerte deinde, tunc illam vnionem non forsituram ibi rationem vnionis, vel vinculi materiæ cum altero subiecto, sed potius extremi vniri; hoc enim iam probatum est, quandoquidem per vnionem distinctam (quod proprium est omnium extremorum) illi vnitur.

Vltimò ex dictis supra infero, malè à nonnullis recentioribus dici, essentiam modi esse, non esse productiuum alicuius effectus. Hi ad has angustias se reducere, ne actus vitales, quos diuinitus à subiecto inseparabiles docent, cogerentur fateri esse modos; contra quos, quantum ad actus vitales spectat, egimus in Libris de Animâ fusè. Hic eos acriter Hurtadus impugnat, in se tamen huic doctrinæ occasionem dedit, qui in primâ editione, Disputatione 2. §. 48. de essentia modi dixit esse, non habere virtutem operandi: quam doctrinam postea meritò reuocauit, impugnata enim erat hac euidenti ratione, quam & iam subiungo: Nam modum esse essentialiter alligatum suo subiecto, imò (etiamsi hoc illi amplius demus) esse incapax vt villo modo alteri vnatur, non repugnat cum hoc quod efficienter possit ad extra vel solus vel simul cum suo subiecto operari, ergo non est de essentia modi, non esse operatiuum. Probo consequentiam euidenter, quia tota essentia modi consistit in eâ alligatione ad subiectum, ergo si ex illâ non inferetur repugnantia cum operatione, etiam ex conceptu modi non inferetur. Antecedens autem manifestè probatur. operatio enim ad extra non separat modum à suo subiecto, nec illum reddit indifferentem ad aliud subiectum, ergo non repugnat ea operatio cum alligatione ad subiectum.

Dices: Principium operatiuum potest esse sine actuali operatione, at modus non potest non tribuere actuale denominationem. Respondeo, consequentiam non esse bonam; nam indifferentia ad operandum non opponitur determinationi ad subiectum, in quâ consistit essentia modi. Secundò fortè Antecedens est falsum, quia in diuinitus

nis principium productiuum non potest esse sine actuali productione, ergo id non est de essentia principij productiui vt sic; in creatis autem quæ est repugnantia, in eo quoddam aliqua causa esset essentialiter operatiua alicuius effectus, ad modum quo in diuinis? Certe illa alligatio essentialis ad effectum non arguit infinitatem, ratione cuius creaturæ repugnare possit; siue ea causa tunc esset prior in quo respectu sui effectus, siue non; vel siue diceretur causa, siue tantum principium productiuum vel operatiuum, de quo iam non sum sollicitus.

Rogabis, quarum rerum possint modi esse operatiui. Respondeo, quod alibi dixi, specierum de seipsis, & forte simul cum potentia cognoscitiua etiam cognitionum de seipsis. An autem Auctores negant omnes habitus productos ab actibus, & consequenter nihil relinquunt quod ab eis producatur? an, inquam, in hoc non sint sibi consequentes, dixi Disputatione vi. de Anima, numero 33. vbi eos ab hac obiectione liberaui, eod quod expressè concedant saltem species impressas in intellectu productas ab actibus tam intellectus quam voluntatis, ergo iam assignant actiuitatem his actibus vitalibus, ergo ex hoc capite bene dicunt, eos non esse modos, si modus sit qui nihil potest operari; non ergo minus consequenter ad sua principia loquuntur, et si malè tradiderint eam definitionem modi vt sic, prout à me paulò antè ostensum est.

Hic tandem posset inquiri, quæ res sit modus. Sed quæstio hæc est nimis generalis: suis in locis de illis egi; hic solum trado regulas generales ad dignoscendum modum, & eius definitionem essentialem; ad hanc doctrinam postea consequenter in particularibus materiis & discursui, & Deo dante de cetero discuttré. Pro coronide huius Sectionis reiicio hic quosdā qui sine vllō fixo principio circa essentiam modi dicunt, ea esse modos, quæ ad præstandos suos effectus non requirunt aliam distinctionem quam modalem. Hic enim in primis nihil dicunt in re, sed idem per idem explicant, ea scilicet sunt modi quæ non requirunt magis quam esse modi. Secundò, quomodo quæso ostendent hi, gratiam & habitus, & actus omnes tam intellectus quam voluntatis, vt præstent suos effectus, requirere maiorem distinctionem quam modalem? certe etiam si diu laborent, non inuenient rationem vllam vnde id vel leuiter suadeatur: reiectā ergo eorum sententiā, standum est nostræ explanationi.

SECTIO II.

Utrum Ens habeat attributa.

16 **A**TRIBVTVM, passio, & proprietates pro eodem vsurpari solent, scilicet pro prædicato aliquo consecuto ad primum rei conceptum, vt v. g. calor est attributum & passio ignis, quia ad essentiam eius consequitur; risibilitas dicitur passio hominis, quia oritur ex primo illius conceptu, scilicet ex animali rationali. Hæc attributa

possunt aliquando esse realiter distincta, vt calor respectu ignis, frigiditas respectu aquæ; aliquando verò solum ratione nostrā, vt risibilitas respectu rationalitatis, & omnipotentia respectu naturæ diuinæ. Hæc communiter dicuntur attributa, illa verò, quæ realiter distinguuntur, passionēs frequentius vocari solent.

Qualibet essentia habet aliquas passionēs aut attributa, quæ demonstrari possunt à priori per ipsam essentiam, & per quas essentia à posteriori demonstratur; neque ad hoc requiritur, vt essentia illa sit specifica: licet enim generica sit, suas habet passionēs, animal v. g. corpus, substantia, passio enim substantiæ est substantia, corporis est impenetrabilitas. Querimus ergo in præsentia, an ad conceptu primarium entis, scilicet non-repugnantiam ad existendum, passio aliqua aut attributum, sicut reliquas essentias, consequatur.

PRIMA CONCLUSIO. Ens non habet vllas passionēs realiter vel modaliter, aut ex natura rei distinctas. Hæc est contra Scotum, & alios relictos à P. Suarez hic Disput. 3. Nostra tamen Conclusio est communis, & facile suadet, quia passio entis realiter vel modaliter, aut ex natura rei distincta, esset verè ens, ergo non esset passio illius. Probo Antecedens: illi passioni non repugnaret existere, non secus ac ipsi enti cuius est passio, ergo esset propriissimè ens, ergo non posset esse passio entis. Patet consequentia, quia passio eo modo quo est, non debet esse ipsa essentia, & primarius conceptus illius cuius est passio, sed aliquid consequens ad illam. Confirmatur: si ens, quatenus ens, habet passionēs à se realiter vel modaliter aut ex natura rei distinctas, ergo ipsæ passionēs, quæ esse propriè ens ostensum est, debent habere alias passionēs, vel modaliter vel realiter à se distinctas, & de illis redibit idè argumētum vsq; in infinitum; quapropter sistendum erit in aliqua passione, quæ licet sit verum ens, non tamen habeat passionem à se modaliter aut ex natura rei distinctam: ex quo vltimè inferitur, non esse de ratione entis vt sic, formaliter tales habere passionēs.

SECUNDA CONCLUSIO. Etiam admissis præcisionibus obiectiuis in aliis rebus, adhuc dicendum est, nullas esse passionēs entis absq; obiectiue distinctas. Hæc solet communiter probari à recentioribus, quia illa passio, vt correspondet ex parte obiecti, habet formalissimè non repugnantiam ad existendum, ergo esset ens, ergo non passio entis.

Hoc argumētum non vrget, quia etiam illo probaretur, neque ens posse habere prædicata inferiora & differentialia, quia illa essent formaliter ens, quod tamen falsum est. Sequela verò manifestè suadet, quia sicut attributum debet distinguī à re cuius est, ita ratio inferior debet distinguī à superiori; nihil enim est superius sibi, sicut nec attributum sui. Ergo, sicut non obstat transscendentia entis, dantur in eā sententiæ inferiora, ita non obstat eadem transscendentia in attributis, possent adhuc dari vera illius attributa; nec video, quomodo ob hoc argumētum specialiter negentur attributa, quam inferiora entis. Ideo ei in formā respondendum erit, ens, si semel admittantur præcisiones obiectiue, sicut esset transscendens ad omnes differentias, quia omnibus formaliter quantumcūque obiectiue præcisīs cōuenit non-repugnantia ad existendum.

dum, ita etiam esse transcendens ad suas passionibus; hincque non inferri, carere passionibus; sicut non inferitur, carere differentiis, sed solum in de sequi, passionibus dicere ipsum ens, & aliquid amplius, ut & dicunt differentias, neque ulterius procedi in infinitum, quia ipsas passionibus, quantumvis sint entia, non debent neque obiectivè alia passionibus consequi, quia hæc non subsequuntur nisi ad ens prout obiectivè præcise ab ipsis passionibus, non verò ad illud prout contrahuntur.

20 Replicabis, ex hac solutione præcisè sequi, dari præcisiones formales inter ens & eius attributa, non verò dari obiectivas. Hæc nonnullorum replica non est ad rem, quia hæc iam non disputamus, an dentur tales præcisiones, sed posito quòd dentur, quæmus, an propter transcendentiam specialiter repugnent passionibus extrinsecis (prout ipsi eo argumento conabatur probare) hoc autem à me clare ostensum est non sequi, exemplo differentiarum. Melius Secundo posset replicari, à me supra simili argumento probatum, non posse dari, passionibus realiter vel modaliter ab ente distinctas; hæc autem hoc argumentum retici. Respondeo, notando discriminationem inter ens, solum præcise obiectivè vel modaliter & inter ipsum distinctum realiter vel modaliter: distinctio enim obiectiva non necessario est mutua (ut enim dixi Disputatione xi. Logica à num. 4.) magis assimilatur separationi

21 reali, quàm distinctioni. Vnde, sicut separabilitas non mutua potest esse, ut est de facto inter subiectum & modum (subiectum enim potest esse sine modo, modus autem nequit esse sine subiecto); ita similiter præcisio obiectiva potest esse non mutua, quia potest ens existere in intellectu sine differentia; hæc autem non possunt existere sine ente, at distinctio realis non potest non esse mutua, quia si hoc non est illud à parte rei, neque illud erit hoc. Ex quo discrimine fit, ut licet passionibus entis, aut differentia sint ens obiectivè, quia tamen id habent per novam in eis existentiam illius eiusdem entis, quod præcise fuerat, idè non debent habere alias ultiores differentias aut passionibus, quia ipsum ens iam ibi inclusum habet tales passionibus & differentias, nempe illas easdem in quibus includitur, quo cessat processus in infinitum, & ostenditur argumentum pro secundâ

22 Conclusionem nullum esse. At, si passionibus realiter vel modaliter distinguerentur, cum hæc distinctio sit mutua, ut dixi, non possent tales passionibus esse ens idè præcisè, quia includeretur illud ens quod ab ipsis distinguitur, sed quia ipsa, ut adæquatè distincta ab illo asserit ens, & quidem distinctum ab illo priori, & consequenter ratione entis, quod ipsa dicerent, deberent habere alias passionibus vique in infinitum. Ecce argumentum supra positum, licet probet, ens non posse habere passionibus à se realiter modaliterve distinctas, quia abiretur in infinitum, non tamen probat, illas non habere obiectivè distinctas, prout hi Auctores secundi contendebant.

Aliunde ergo melius id potest probari, quia ipsa ratio entis quantumcumque abstracta ab ipsis passionibus, adhuc eas obiectivè includit, ergo nec mutuo nec non mutuo ab illis distinguitur obiectivè, ergo obiectivè non habet passionibus. Pater hæc ultima consequentia, quia pas-

sio eo modo quo est, saltem non mutuo, debet distingui ab essentia. Antecedens autem, scilicet, rationem entis non posse præcise obiectivè ab his passionibus, infra ostendetur, cum de illis in particulari agemus.

23 TERTIA CONCLUSIO. Ens ut sic habet attributa realia, non quidem realiter distincta, hoc enim reiectum est proximè, sed solum eo modo quo in Deo attributa realia conceduntur, v. g. iustitia, misericordia, &c. & in homine risibilitas, &c. hæc enim non dicuntur attributa realia nisi præcisè, quia licet ex parte obiecti sit eadem formalitas cum ipsa essentia, concipitur tamen in ordine ad diversâ connotata, conceptu secundario deducto ex primario. Hoc autem modo ens habere attributa realia, quæ erant nostra Conclusio, facile probatur; quia ens primo conceptu concipitur in ordine ad existentiam, quare dixi supra, illius essentiam esse, non repugnare existere; ex hoc autem conceptu sequuntur alij conceptus reales, quibus idem ens in ordine ad alia connotata concipitur, v. g. in ordine ad negationem pluralitatis, falsitatis, &c. iuxta infra dicenda; ergo habet attributa realia, ad modum quo ea habent reliquæ essentia, quæ non distinguuntur à suis attributis.

24 Hac entis attributa quinque solent numerari, res, aliquid, unum, bonum, verum. ceterum illa duo prima non sunt propriè attributa, sed synonyma cum ente, sicut gladius & ensis; res enim & aliquid etiam ex modo concipiendi idem est ac ens, significat enim id quod opponitur nihilo, quod formalitè est ens.

Aduerte, rem in præsentem non usurpari pro re, ut contraponitur modo, quia ut sic non est passio entis, nec enim omnia entia sunt res in hoc sensu; sumitur ergo pro eodem ac aliquid, solum ergo erunt tria entis attributa, unum, bonum, & verum, de quibus singillatim agendum est.

SECTIO III.

De primo attributo, scilicet de Uno: ubi de principio individuationis.

VNITATEM non posse esse passionem realiter, aut ex naturâ rei ab ente distinctam, ostendi Sectione 2. ratione communi omnibus passionibus entis, ens verò nec obiectivè distingui ab eâ passione, dixi me hæc probaturum, pro quo prius explicandum est quid sit esse unum: quæ res ex se ita clara videtur, ut non possit amplius declarari. quis enim est tam stolidus, qui non sciat quid sit esse unum? hoc tamen, quod ex se ita clarum videtur, nimia disputatione obscuratum est, Auctoresque in multis divisi sententias, diversis loquendi modis quæstionem confuderunt, pro quo sit

SUBSECTIO PRIMA.

Quorundam sententia circa definitionem unitatis.

25 OMNES communiter definiunt unum esse id, quod habet carentiam divisionis: sed non omnes eodem modo explicant hanc definitionem. Quidam enim opinantur, illam carentiam,

Z z z 2

licet

licet nomine sit quid negatiuum, re tamen verã esse aliquid positiuum; quia diuisio, cuius est carentia, est aliquid negatiuum, negatio autem negationis est aliquid positiuum, ergo & carentia diuisionis. Explicatur, hominem esse vnum indiuisum in se formaliter, est habere vnionem partium, quod est quid positiuum; esse autem diuisum, est carere eã vnione; ergo diuisio est quid negatiuum, & vnitas seu indiuisio, quæ est negatio diuisionis, erit quid positiuum.

Hac sententia communiter reicitur, & contra eam multa coaceruantur argumenta; ego tamen puto Primò, in hac re quæstionem esse de solo nomine. Secundò, in eã non benè loqui citatos Auctores. Et quidem esse quæstionem de nomine, inde patet, quia nomen *vnus* seu *vnus homo* potest dupliciter accipi. Primò, prout non est multi homines; quo sensu non possunt citati Auctores, vel vllus alius negare, vnum dicere in obliquo carentiam aliorum, & vnum sic acceptum constitui per negationem plurium, ac vnum tandem in hoc sensu minus esse realiter quàm plura, ergo vt sic constituitur per negationem multitudinis, quæ aliquid plus est quàm vnitas, ergo vnum constituitur per negationem alicuius positiui, ergo per veram negationem in hoc sensu.

Aliter potest vsurpari vnum, prout dicit idem quod vnitum, seu includens vnionem, quo sensu procul dubiò includit aliquid positiuum, scilicet vnionem, & hoc solum probant argumenta relatione sententiæ, vt statim constabit, iam autem quã in significatione ex his duabus accipiendum sit vnum in præfenti, videtur esse sola quæstio de nomine.

Secundò dico, in hac quæstione de nomine non benè vsurpari à citatis Auctoribus vocem *vnus*, quod ostendo manifestè, Primò, quia sic vnũ non est passio generalis & cõmunis omnibus entibus, sed solum his quæ veram vnionem includunt: atqui vnum hic accipitur pro *vno* quod sit passio omnium entium, vt & ipsi aduersarij fatentur, ergo non accipitur in eo sensu. Sola Maior probationem desiderat, eam autem sic ostendo: quia res indiuisibilis, v.g. Deus, anima rationalis, & ipsemet conceptus entis abstractus, non includit positiuam vnionem, vt per se patet, ergo non est vnum in eo sensu quasi vnitum.

Respondebis: Deus à seipso est indiuisus, ergo à seipso est vnus. Sed contrã, admitto enim tibi libenter, Deum à seipso esse indiuisum; dico tamen, hanc indiuisiõnem non consistere in entitate positiuã vnionis, quia ibi nulla est realis vnio, ergo consistit in carentiã multorum deorum, id est in eo quòd Deus à se non est multi dij.

Confirmo & explico retorquendo tuum argumentum: nam diuisio per te, si sumatur actiue, est corruptio vnionis; si passiue, est carentia vnionis: vnde infero, Ergo indiuisio, quæ contradictoriè opponitur diuisioni, erit conceptus vnionis. Iam hoc argumentum euidenter retorqueo: In Deo est vera & realis carentia vnionis, quia Deus à parte rei nullam habet vnionem realem; ergo in Deo est realis diuisio iuxta tuam explicationem, malè ergo dicis, Deum esse indiuisum, si diuisio sumatur pro carentiã vnionis, ergo Deus non dicitur indiuisus, eò quòd habeat vnionem, sed quia non est multi dij.

Respondebis, dari in Deo veram idemtitatem,

& in hac consistere rationem *vnus*. Sed contrã, quia idemtitas non est vnio, ergo hoc modo non explicatur rationem vnus, neque rationem red- dis cur vnitas sit aliquid positiuum; illa enim idemtitas non explicatur per vnionem, sed aliunde videtur explicanda. Contrã Secundò, quia idemtitas propria est duorum conceptuum, quos dicimus inter se idemtificari, id est, non esse duos realiter; vnde potius consistit ea idemtitas in aliquo negatiuo, id est in carentiã pluralitatis, quàm in positiuo. Contrã Tertio, quia vbi tantum vnus est ens ratione nostrã conceptus, v.g. ens ipsum generalissimum, datur vnitas, & vnum; ibi autem, licet etiam indiuisio, non tamen datur propriè idemtitas, quia idemtitas, vt dixi, requirit duos conceptus saltem ratione distinctos, quos inter se dicimus esse vnũ, seu quasi vnũ; ergo indiuisio, seu vnitas, quæ est prædicatum transcendens omnia entia, siue etiam ratione simplicia, siue realiter vt ratione cõposita, non potest consistere in vnione vel idemtitate, sed debet necessariò consistere in carentiã multiplicitate, in eã ratione, id est, quòd non sit plura in eã ratione in quã dicitur vnum, & hoc habet quoddamque ens, siue habeat vnionem siue non, vt infra ostendam fusiùs. Hic autem videtur esse communis sensus omnium hominũ: vnum enim explicant, quod non est plura; vnde, vt supra insinuaui, semper plura plus dicunt quàm vnum, quod lumine naturæ notum est: esset autem falsissimum, si vnum consisteret in positiuo, nam tunc pluralitas consisteret in carentiã illius positiui, & consequenter pluralitas minus diceret quàm vnitas, quòd omnium hominum sensui repugnat. Videamus iam, quid pro se habent obiciant.

SUBSECTIO SECVNDA.

Respondetur horum argumentis.

Primò arguunt: Punctum positiuum per suam intrinsecam entitatem est indiuisibile, ergo per suam entitatem est vnum. Respondeo, hoc argumento probari, punctum sine aliquo superaddito esse indiuisibile; verum inde ego probo meam sententiam, quia punctum non ideo est vnum quia includat vnionem; licet enim ipsum punctum sit vnio, non tamen potest dici, *vnio est vna quia est vnio*, est enim mala hæc explicatio; at hæc est vera, *punctum est vnum quia non est multa puncta*, vnde semper reditur ad meam explicationem.

Secundò obiciunt: Res composita ideo sunt vnum, quia dicunt vnionem; ideo enim anima & corpus faciunt vnum hominem, quia vniantur: ablata enim vnione non sunt vnum, sed multa, ergo indiuisio est vnum seu aliquid positiuum. Confirmatur Primò: vnitum & non vnitum opponuntur contradictoriè; sed vnitum dicit vnionem, ergo non vnitum dicit carentiam vnionis: atqui non vnitum formaliter est diuisum, ergo diuisum consistit in carentiã vnionis. Confirmatur Secundò: diuisum & non diuisum sunt contradictoria, ergo vnum ex illis debet esse positiuum, quia inter duo contradictoria necessariò vnum est quid positiuum; atqui diuisum non est quid positiuum, est enim carentia vnionis,

vnionis, ergo indiuisum erit aliquid positium; sed vnum est indiuisum, ergo vnum consistit in positio formaliter. Hoc argumentum cum suis probationibus nihil prosum probat, arguitur enim mutatione terminorum. Pro quo aduerte, aliud esse querere, an conceptus hominis sit positius, an homo in ratione hominis constituitur per aliquod positium, & hoc fatemur libenter ita esse; vnde homo dicitur animam, corpus & vnionem, quæ omnia sunt positia. Aliud autem est, querere, per quid constituitur in ratione vnus hominis; & hoc dicimus, esse quid negatiuum, & non provenire ab vnione, hæc enim facit vt materia & forma sint homo, at quod sint vnus homo, non provenit tantum ab vnione, sed à carentiâ aliorum: sicut in ipso ente aliud est querere per quid constituitur in ratione entis, & hoc dicimus esse positium, scilicet capacitatem existendi, aliud verò querere per quid constituitur in ratione vnus entis, & hoc dicimus esse carentiam multorum entium.

- 32 Hinc ergo patet, etiam in rebus compositis vnitatem, de quâ in præsentia agimus, non provenire ab vnione, sed à carentiâ multarum partium, & multarum vnionum: quæ differentia, quia non fuit notata ab arguente, confundit rationem hominis cum ratione vnus, & rationem entis etiam cum ratione vnus. Hinc in formâ respondeo, vnionem constituere rationem hominis, non rationem vnus hominis; item facere vt partes sint inter se connexæ, seu vt faciant compositum; longe autem aliud esse compositum & vnum: nam res indiuisibilis est vna, & tamen non est composita; & ipsa vnio, quæ facit compositum, sola secundum se est vna, & tamen vt sic non facit vnum compositum, quia non includit compositionem. Fateor, partes, quando sunt sine vnione, dici diuisas, id est separatas, & non connexas seu non ligatas inter se; at hæc diuisio non est de quâ hic agimus, vt obseruatum est, & ex confirmationum solutione clariùs constabit. Fateor etiam, partes sine vnione dici plures, vnitas verò aliquando dici vnum; sed in hoc ipso est magna æquiuocatio, nam in eo rigore, in quo ante vnionem erant plures, etiam post vnionem manent plures; non enim prius fuere plures in ratione hominis, quasi essent plures homines, sed plures partes; hæc autem pluralitas non est eis ablata per vnionem. Vnde infero manifestè, supra rationem entis vnum non addere positium conceptum vnionis; aliàs ante vnionem iam deberent illæ partes esse plures homines, & post vnionem fieri vnus homo, quod est falsum. Sunt ergo partes ante vnionem multe in ratione entis, & in ratione suâ propriâ partis, in quâ ratione etiam post vnionem sunt multe. Et ita in rigore physicè est verum dicere, ibi esse multas res inter se distinctas, etiam si vnitæ sint; ergo vnio non abstulit à pluribus multipliciter quam habebant, ergo ea multiplicitas non consistebat in carentiâ vnionis.

- 34 Dices: Absolutè dicitur de homine esse vnum ens, & ante vnionem absolutè de animâ & corpore dicebatur esse plura entia, ergo ea pluralitas ablata est per vnionem. Respondeo, hanc esse obiectionem ex modo loquendi, per quem primò solùm significamus, hominem esse vnum ens completum, partes autem fuisse prius duo entia,

incompleta tamen; quo sensu etiam in rigore post vnionem dici potest in homine esse duo entia inæquata. At vnus homo fit per carentiam multorum hominum. Secundò illud vnum tantum est ibi idem ac compositum, quo sensu initio dixi aliquando vsurpari etiam vnum, sed non esse illud vnum de quo in præsentia, quia in hoc sensu non est quid transcendens, res enim indiuisibilis est verè vna, & non est verè composita.

Ad primam confirmationem respondeo, vnium & non vnium opponi contradictoriè, & non vnium dicere carentiam vnionis: vnde admitto omnino libenter, vnium dicere vnionem, sed nego tunc non vnium esse idem ac diuisum, de quo in præsentia; nam verè & realiter Deus est non vnus, & tamen non est diuisus, sed vnus; ergo vnus non consistit realiter in vnio realiter, vt aduersarij arguunt.

Ad secundam confirmationem respondeo, diuisum & non diuisum opponi contradictoriè, ideoque vnum ex illis esse positium: dico tamen, diuisum esse quid positium. Vt iam probo manifestè, nam ex duobus contradictoriis vnum debet necessariò conuenire independentè ab intellectu etiam Chimæra: & eni negatiuum, quod in Summulis notavi, & hic breuissimè inlinuo; eò enim quod legere & non legere sint contradictoria, necessariò vnum ex illis realiter de Chimæra prædicatur, vnde est verum realiter, *Chimæra realiter non legitur*. idem est de aliis omnibus contradictoriis; ergo etiam erit verum dicere, *Chimæra realiter est diuisa* vel *realiter non est diuisa*, vnum ex illis debet de illâ necessariò affirmari: atqui non potest de illâ dici, *realiter est diuisa*, ergo debet dici *realiter non est diuisa*, ergo non diuisio realis non est prædicatum positium, aliàs de Chimæra realiter prædicaretur aliquid positium, quod est falsum. Nec potest responderi, Chimæram modo, quo est ens, esse non diuisam, id est per rationem; non, inquam, potest hoc responderi, quia propterea posui ego in argumento particulam illam *realiter*: sicut enim de illâ est verum, non solùm ratione, sed realiter, *legitur vel non legitur*, ita etiam non solùm in intellectu, sed realiter est verum dicere de illâ, *est diuisa vel non*. Et vt clariùs intelligatur obiectio, dicat hoc modo: Chimæra realiter vel habet realem diuisionem, vel non habet illam; ecce iam hic non potest habere locum tua distinctio: atqui non est verum, Realiter habet realem diuisionem, ergo realis diuisio non consistit in carentiâ, sed in positio; nam Chimæra à parte rei caret omni positio; malè ergo ex illis contradictoriis probas, diuisionem esse quid negatiuum, cum potius inde contrarium deberes inferre.

Ad do tandem, non diuisum & indiuisum non esse idem (vt malè obiectio supponebat) quia indiuisum est terminus infinitus, dicens aliquid positium, vnde, licet dici possit, Chimæra non est diuisa realiter, non tamen potest dici, Est realiter indiuisa; sic etiam non potest de eâ dici realiter, Est vnum, etsi realiter non sit diuisa, nam vnum, vt dicam infra, licet ex parte formæ sit negatiuum, ex parte tamen subiecti est quid positium, ergo *vnum & multa* non sunt contradictoria, sed contraria, idè Chimæra realiter nec vnum nec multa, nec realiter diuisa nec indiuisa, sed diuisa vel non diuisa, vnum vel non

unum est. Alia argumenta, quæ pro hac sententiâ afferuntur, innuntiant in eo, quod indiuisio seu vnitas dicat vnionem, quod falsum est, & satis à me impugnatum huc vique.

SUBSECTIO TERTIA.

Vnitas consistit in negatione multitudinis seu pluralitatis.

Hæc est communis sententia inter recentiores, & ex acceptione omnium hominum videtur omnino certa, vt supra dixi, vnum enim contraponitur pluralitati seu multitudini. Et in hanc sententiam videntur tandem consentire ipsi aduersarij supra impugnati, qui, vt ostenderent, quomodo partes sine vnione continuatiua sint vnum, docent, idem illas esse vnum in se, quia quælibet est indiuisa in alias, quæ sint adæquatè idem cum ipsâ. Vnde ego infero: Ergo ea indiuisio seu vnitas non consistit in vnione, sed in eo, quod quælibet non est multiplex. Ecce aduersariorum terminis explico meam & communem sententiam, scilicet, eam vnitatem de formali dicere carentiam multitudinis, in eâ ratione in quâ est vna: pro quâ sententia stat etiam D. Thomas, Suarez, & alij apud Hurtadum §. 10. qui tamen contrariam supra impugnata tenet. Dixi, vnitatem de formali dicere negationem: nam de materiali in subiecto, in quo est, dicit aliquid posituum, vnde rectè potest prædicari, *ens est vnum*: nam licet ens non identificetur cum negatione, est tamen subiectum ipsius negationis.

Hæc sententia sic explicata probatur, quia pluralitas & multitudo realis non est carentia, imò potius est repetitio entitatum, vnitas autem est carentia earum vnitatum, vnde ad constituendam multitudinem non debent auferri, sed potius poni entitates; ad constituendam autem vnitatem debent auferri, & quod plus additur, eò maior redditur pluralitas, & quod plus aufertur, eò redditur minor; ergo pluralitas est quid posituum, & consequenter carentia illius, quæ in vno reperitur, erit vera carentia.

Huius argumento posset responderi ex P. Vaquez doctrinâ apud Hurtadum §. 7. opinatur enim, *vnum & plura* esse conceptus contrarios, & vtrumque esse posituum: nam si vnitas esset negatio, ergo numerus constans vnitatibus, constaret negationibus, quod est absurdum; ergo dicendum est, & vnitatem & multiplicitem esse quid posituum. Hæc solutio facile rejicitur: numerus enim dualis constat quidem vnitatibus, si seorsim sumantur, at, vt faciunt numerum binarium, iam non seorsim sed simul debent sumi, & vt sic non iam sunt vnitas, & consequenter nec negatio, sed multiplicitas, quæ ex hac & illâ vnitatem prouenit; nam negatio, quam vna entitas dicebat, aufertur per secundam, & sic non manet iam vna, sed multiplex.

Contra hanc nostram & communem sententiam posset Primò obijci: Deus est à se intrinsecè vnus, & esse vnum, dicit in eo maximam perfectionem, ergo vnitas non est formaliter negatio. Patet consequentia, tum quia Deo non identificatur negatio, tum quia negatio perfectionis seu entitatis non potest esse formaliter carentia, cum sit illius perfectio, ergo vnitas non est negatio, sed posituum quid. Primùm retorqueo argumen-

tum, quia si vnitas sit posituum in tuâ sententiâ, necessarium est, vt pluralitas illi opposita sit priuatiuum, tunc sic: Sicut Deus est vnus in ratione Dei, & hoc in illo arguit perfectionem, ita etiam est plures in ratione personæ, & hoc etiam arguit perfectionem in ipso: ergo iam in Deo multiplicitas, quæ per te in priuatione consistit, arguit perfectionem. Vltèrius: Ergo habet se cum idemificatam priuationem, quæ duo contra vnitatem, prout à me explicatam, tamquam maxima absurda inferebas, ego autem euidenter in pluralitate retorqueo. Igitur respondeo, sicut cum dicimus, *ens spirituale esse illud* quod caret quantitate, nec contendimus tunc, ipsam carentiam quantitatis identificare cum re spirituali, id enim repugnat, quia identificatio debet esse rerum posituarum verè habentium entitatem; sed solum contendimus, rem spiritualementalem esse, vt ipsam consequatur carentia quantitatis, quam carentiam quasi dicit de connotato, non verò in recto; ita similiter, quando docemus, vnum dicere negationem, non contendimus, ipsam negationem identificare cum positua entitate vnus, sed dicimus, illam negationem fundari in entitate positua, & ex hac entitate, vt ex subiecto, & ex negatione, vt ex formâ, resultare hoc concretum *vnum*, quoniam posituum identificetur cum negatione sicut ex subiecto & albedine resultat album, quoniam albedo identificetur cum subiecto, quæ est expressa doctrina D. Thomæ de Potentiâ, questione 9. art. 7. his verbis: *Vnum non addit supra ens, nisi negationem diuisionis, non quod significat ipsam indiuisiōnem tantum, sed substantiam eius cum ipsâ*. Et hanc eandem doctrinam tenentur aduersarij in multiplicitate reddere: non enim cum multis hominibus magis potest identificari carentia, quam cum vno. Ex hoc ergo dicimus ad argumentum, Deum ex se esse vnum, id est habere talem entitatem, quæ fundat in se negationem plurium, & hoc dicit in illo perfectionem, sicut in re spirituali fundare negationem quantitatis, vel in aliorum sententiâ fundare negationem partium, in quo illi ponunt spiritualitatem. Imò in hoc eam est vna quælibet creatura, quam Deus: nam transcendentaliter tam vna est quælibet creatura, ac Deus, id est, tam quælibet creatura, Michael v. g. non est plures Angeli, quam Deus non est plures dij; non ergo vnitatem transcendentalem Deo vt propriam illius tribuimus, nec hanc solum confitemur, quando dicimus Deum esse vnum, quod non est ab aduersariis consideratum; sed tunc dicimus, nec aliorum à se distinctorum deorum sibi tamen similitum consortium admittere, id est, quod præter ipsum nullus alius Deus sit, quod proculdubio in omnium sententiâ negatiuum est, quidquid sit de vnitatem transcendentali, etenim Petrum esse solum in Gymnasio, supra entitatem illius solum addit carentiam aliorum hominum in Gymnasio ibi existentium, esse autem plures, non dicit carentiam, sed posituam entitatem aliorum sibi similitum ibi existentium; in Deo igitur hæc carentia aliorum deorum sibi similitum dicit carentiam perfectionis in alijs, id est, quod non sint alij habentes veram Deitatem: in ipso tamen Deo est formaliter perfectio, nam per illam inædiquatè constituitur in ratione vnicuius Domini creaturarum, potentis, sine contradictione & resisten-

tiā alterius Dei sibi equalis, prohibito creaturis
viti, quod non haberet, si ponerentur alij dii illi
æquales potentes illi resistere; bene ergo potest
carentia aliorum entium positivorum in aliquo
dicere perfectionem, ergo & vnitās, licet in nega-
tione consistat. Quod autem haberet Deus vni-
tatem transcendentem eodem modo ac nunc, li-
cet essent alij dii (vt tetigi supra) inde patet, quia
hic Deus non esset illi plures, sed haberet caren-
tiam illorum; sicut, licet sint possibiles plures
Angeli, Michael tamen non est illi plures, sed
distinctus ab illis, & in se tam vnus erit, si infini-
ti alij solo numero distincti sint possibiles, ac si
nullus; ergo vnitās transcendens non desti-
mitur vllō modo ex eo, quod non sint possibiles
alij plures dii. Ratio à priori, quia hæc vnitās non
est passio entis, & sicut, quia essent alij, non tol-
leretur ab eo esse ens, per locum intrinsecum lo-
quor, ita nec esse vnum transcendentem.

44 Hic infero, malè à nonnullis impugnari Fon-
secam lib. 4. Metaphysicæ, cap. 2. quest. & sect. 5.
cientem, vnum præcisè dicere negationem diui-
sionis: malè inquam, idèò præcisè impugnari,
quia vnitās in Deo dicit perfectionem, quod non
posset esse si vnitās tantum esset negatio diuio-
nis; vnde inferunt, ergo vnitās non est pura nega-
tio: hoc enim argumentum solum est iam,
& ostensum, vnitatem, quæ in Deo dicit perfe-
ctionem, non esse vnitatem transcendentem,
sed illam quæ consistit in carentiā alterius indi-
vidui similis.

Secundò contra nostram sententiam argui po-
test, quia vnitās entis rationis & realis non con-
ueniunt vniuocè in ratione vnitatis, sed si con-
sisteret in solā carentiā, vt diximus, vniuocè con-
uenirent, quia vtrumque habet negationem plu-
ralitatis realis; ergo vnitās non consistit in solā
negatione. Qui hoc argumento vtuntur contra
nos, docent, vnum pro materiali dicere ens po-
sitivum, & pro formali negationem realis diui-
sionis, quo rursus relabuntur in nostram senten-
tiam quam impugnant; quod patet clarè, quia si
vnum, quod est concretum, dicit pro materiali
ens, & pro formali negationem, ergo forma vnius
erit negatio realis diuisionis, & consequenter
vnitās, quæ est forma, & abstractum vnius, sicut
albedo est forma & abstractum albi, erit sola nega-
tio, quæ est nostra sententia: nec nos vllatenus
negamus, sed nec possumus, subiectum illius ca-
rentiæ pluralitatis realis, siue materiale illius esse
ens positivum, ergo hi Auctores prorsus in re
nobiscum conueniunt, imò nec nomine diffe-
runt; nam Hurtadus, & alij, qui dicunt, vnum
esse aliquid positivum, loquuntur non de subie-
cto vnius, sed de formali, & de eo quod dicit in
obliquo, quod dicunt esse positivum; nos verò,
qui solam negationem adstruimus, loquimur de
negatione seu formā vnius, nam pro materiali
diximus supra, illud includere ens positivum, &

45 hoc vltro omnes fatentur. Ecce ergo tenentur
Auctores huius secundi argumenti illi respon-
dere, & explicare, quā ratione vnitās entis realis
& rationis in abstracto, & pro formali non sit
eadem, cum etiam in ipsorum sententiā pro for-
mali includat solam negationem. Adde saltem
in pluralitate debere illos respondere, cur plu-
ralitas Chimærarum non sit eiusdem rationis
cum pluralitate hominum, quandoquidem hæc

pluralitas in eorum sententiā consistit in nega-
tione.

Pro illis ergo & pro me respondeo, negatio-
nem pluralitatis in ente reali non esse eandem
cum negatione pluralitatis in ente rationis, &
consequenter nec vnitates, quæ in eis negationi-
bus consistunt. Non esse autem eandem eas ne-
gationes, probari potest ex eo, quod carentia lu-
cis v. g. quæ in aëre est, non est eadem cum ca-
rentiā eiusdem lucis, quæ dicitur esse in Chimæ-
rā, imò neque cum eā quæ est in corpore inca-
paci lucis: nam priuationes seu carentiæ diuer-
sificantur iuxta diuersitates subiectorum quibus
insunt; ergo carentia pluralitatis, quæ est in ente
reali, erit diuersa à carentiā eiusdem pluralitatis,
quæ est in Chimærā, quam doctrinam tenentur
aduersarij reddere (vt dixi) in pluralitate, quam
dicunt esse negationem. Hæc enim difficultas
sicut me premit in vnitatem, ita & illos in plurali-
tate. Secundò potest non improbabiler dici,
vntates entis rationis & realis seu negationes ef-
fensdem, non tamen concreta, scilicet vnum entis
rationis & realis: licet enim in formis conue-
niant, differunt tamen in subiectis, quia ens dicit
subiectum verum, ens verò rationis fictum, licet
negationes sint eadem in vtroque.

Tertiò obiicies, non requiri ad rationem vnius
actū esse distinctum à quolibet alio, & diuisum
ab illo. Nam si Deus solus existeret, esset vnus, &
non esset actū distinctus, ergo non rectè defini-
tur hoc modo vnum. Respondeo, à me non dici,
vnum, consistere in eo, quod actū distinguatur
ab alijs, sed in eo quod non sit plura: hoc autem
Deus haberet, etiam si existeret solus, quia tunc
verè non esset plura. Et hinc infero contra non-
nullos recentiores, negationem pluralitatis, quæ
est de conceptu vnius, non esse per modum pri-
uationis: nam si esset impossibilis pluralitas, ne-
gatio illius non posset esse priuatio, neque enim
est priuatio formæ omnino impossibilis; tunc au-
tem esset vnum formalissimè, ergo negatio plu-
ralitatis in vno non est per modum priuationis,
præterquam quod, etiam si sit possibilis plurali-
tas, subiectum tamen negationis illius non est
capax talis pluralitatis, Deus v. g. plurium deo-
rum, hæc anima plurium animarum: ergo caren-
tia pluralitatis non potest in illis esse per modum
priuationis, quia non est in subiecto apto, sed per
modum negationis.

Huic tamen secundæ impugnationi posset re-
sponderi, quemlibet saltem per denominationem
intrinsecam posse componere pluralitatem, quan-
do alij sunt possibiles, ideoque quod actū non
constituat plura, seu eam negationem esse per mo-
dum priuationis. Sed contrā, quia vnitās trans-
cendentalis semper manet, etsi constituat plura
simul cum alijs, ergo nunquam habet capaci-
tatem pluralitatis oppositæ vnitati transcenden-
tali.

Obiicies Quartò: Quia in hac explicatione
vnius videmur committere circulum, explica-
mus enim vnitatem per negationem pluralitatis,
& pluralitatem per aggregationem vnitatum, er-
go committimus circulum vitiosum. Respon-
deo, nos non explicare pluralitatem per vnitatem
aut negationem illius, sed per positionem huius
& illius entitatis: quod ita est ex terminis notum,
vt non possit amplius explicari; si autem in om-
nibus

nibus explicationibus debemus sistere in aliquo principio per se noto, quod aliunde non explicetur, non video, quod possit esse magis notum, quam *hoc & illud ens constituere plura*; vnum autem quia est quid negatiuum, licet videatur per se notum, explicatur tamen per negationem *hoc tantum*, ubi particula *tantum* negatiua est, id est, *hoc sine aliis constituit vnũ*: sicut etiam lucem, quia quid positiuum, pure per se ipsam explicamus; tenebras autem, quia quid negatiuum, per negationem lucis.

Obiicies vltimò, vnum non esse quid commune omnibus entibus, ergo non est passio entis. Probatur Antecedens, quia plures homines sunt ens, & tamen non sunt vnum. Respondeo, plures homines, si sumantur diuisione, esse plura entia; quilibet enim est ens, & quilibet vnum. si verò sumantur copulatiue, in quantum quoddam aggregatum aut totum, erunt quidem ens vnum tamen, id est vnum aggregatum.

50 Quod vt facilius percipias, aduerte, pluribus modis aliquid posse esse vnum: vel per identitatem seu indiuisibilitatem; sic Deus, Angelus, anima, punctum, &c. & hæc est suprema vnitas, & quia suprema, est etiam negatio omnis pluralitatis & diuisionis. Alia est per vnionem, vt homo, equus, &c. quæ quia minor, admittit pluralitatem partium, licet inter se vero vinculo connexarum. Alia est vnitas aggregationis, quæ minima est, vt aceruus lapidum, exercitus: & hæc, licet in ratione acervi lapidum v. g. sit vna; admittit tamen plures entitates, non vnitas inter se: qualibet enim res eo modo, quo participat rationem entis, participat & rationem vnus per se, si sit ens per se, est vnum per se; si sit ens per accidens, vnum per accidens: item eo modo, quo participat rationem vnus, participat etiam negationem pluralitatis & diuisionis. Vnde quot sunt modi vnitatis, tot possunt esse modi pluralitatis illi oppositæ, vt quisque facile poterit intueri. Et hæc sufficiant pro hac questione ex se ante omnem explicationem clarissimã.

SUBSECTIO QVARTA.

Ens non potest obiectiue præcindi à ratione Vnius.

51 **E**xplicauimus rationem vnus, nunc oportet ostendamus, ab illo non posse ens præcindi obiectiue, vt dixi initio Sectionis, prius tamen ostendo, posse ex parte modi concipiendi præcindi: nam cum ens vt ens solum concipiatur per ordinem ad propriam suam existentiam, vnum autem per negationem multiplicatis, possum optimè illud ens comparare in ordine ad possibilitatem, non comparando illud cum aliis extremis, nec cogitando de distinctione ab illis, quod formalissimè est illud præcindere ex parte modi à ratione Vnius. Et hoc est ita in se clarum, vt non egeat maiori probatione.

Quòd autem obiectiue non possit præcindi, sic ostendo: Quidquid est in Petro v. g. distinguitur adæquatè à Paulo & à Deo, neque enim est aliquid idem numero in Petro & Deo, quod vel inde patet, quia totum quod est in Petro, etiam ratio entis, produciatur, & potest annihilari; nihil autem est in Deo quod produci possit à

creaturâ aut annihilari vllâ vi, ergo omnibus rebus aut formalitatibus, quæ verè sunt in Petro, conueniunt prædicata contradictoria illis quæ conueniunt Deo, ergo adæquatè distinguuntur. Item, totus Petrus potest existere sine aliquo prædicato Pauli, & è contratio, ergo inuicem adæquatè distinguuntur etiam secundum rationes entis in illis inclusi: sed si ratio entis obiectiue præcinda non esset per se vna, & distincta à quolibet alio, quantumuis identificaretur cum vnitate, non posset reddi distincta & vna in Petro, ergo seipsa obiectiue est vna, nec potest obiectiue præcindi ab vnitate. Consequentiã est euidentis. Minorem autem sic probabo ab exemplo: quia licet à formâ vnità possit subiecto provenire v. g. esse album, calidum, non tamen potest illi provenire à formâ vnità esse plura subiecta, aut vnum. Quantumuis enim materia pluribus formis distinctis diuinitus vniretur, sicut de facto vnitur pluribus accidentibus, non tamen ideo fieret plures materiae, aut plura subiecta, neque è contrario, quantumuis eadem numero anima sit in pluribus partibus materiae, non ideo illas partes constituit vnã entitatem, ergo vnitas vel pluralitas non potest subiecto à formâ provenire, licet illi proveniat esse album, calidum; ergo licet esse ens per se, possit provenire eni à perfectione distincta obiectiue vt à formâ, non tamen poterit ei distinctio aut pluralitas à formâ distincta provenire. Confirmatur nouo exemplo, & fortiori: quia natura diuina ex se est vna, quantumuis etiam per identitatem vnatur personarum realiter inter se distinctis, adhuc natura non redditur multiplex ab illis, neque è contratio personarum, quantumuis identificate cum vnâ eademque naturâ, redduntur inter se vna persona; ergo pluralitas vel vnitas non potest alicui provenire à formâ etiam realiter identificate, obiectiue tamen distincta; ergo, si ens habet vnitatem & distinctionem, vt eam verè habet, non illam habet per aliquid, vel etiam obiectiue à se distinctum, ergo ens non potest nec obiectiue ab vnitate præcindi.

Idem secundò ostendo ratione à priori, quia, licet forma aliqua, albedo v. g. possit materiam efficere albam formaliter, id est vt denominetur alba ab albedine illi vnità, non tamen potest efficere ipsam materiam albedinem; sicut neque calor materiam efficit calorem, sed calidam, quia calidum seu album est concretum, quod significat duo; ac proinde non est necessarium, vt quod per illud significatur, conueniat cuilibet parti seorsim: at calor, albedo, &c. est conceptus quidam simplex, qui eo ipso non potest tribui subiecto, non enim efficit forma subiectum esse diuersum in essentiã, & in conceptu quidditatiuo à seipso prout erat antea, quod necessarium foret vt illud redderet calorem vel albedinem. Idem est in hoc, quod est esse accidens, quod cum sit conceptus simplex, non potest subiecto à formâ provenire, licet proveniat esse accidentatum, qui est conceptus compositus significans idem ac habens accidens. Præterea esse spirituale, quia est conceptus simplex, non provenit à formâ spiritali, materiae v. g. ab animo rationali, neque è contrario in materia materiali potest materialitas provenire à formâ materiali formaliter, animo v. g. ab actibus materialibus quos recipit. Cum ergo, subiectum distinguatur

distingui ab alio, seu non esse illud, non sit conceptus compositus, sicut est esse album aut nigrum, sed simplex, sicut esse calorem, albedinem, &c. non poterit subiectum in se reddi distinctum per formam illi unitam, licet possit reddi habens res distinctas, seu habens plura, seu, quod idem est, pluralizatum, id est unitum cum rebus pluribus, quod dicit quidem ipsa concreta distingui, inadæquate tamen & ratione formarum, non verò etiam ratione subiectorum, ergo distinctio *vnitas & pluralitas* non potest verè competere subiectis ab aliquo distincto, habent ergo id à seipsis formaliter, ergo cum ratio entis, quæ est in Petro, verè sit vna, & distincta in se à ratione entis quæ est in Paulo, non potest id habere ex differentiâ aliquâ aut passione, vel solum obiectiue distincta, ergo ens non distinguitur obiectiue ab vno. Hæc est efficacior ratio pro hac sententiâ.

56 Omitto aliam, quâ idem probant nonnulli recentiores, scilicet ens prout obiectiue correspondet, esse aptum existere: atqui non est aptum existere nisi vnum, ergo non potest obiectiue ab vno præscindi. Omitto, inquam, hanc rationem, Primò, quia hoc argumentum etiam probaret, ens non posse præscindi obiectiue à substantiâ aut accidenti, quod tamen supponitur pro hac sententiâ; imò neque animal à rationali, aut vllam rationem superiorem à suis inferioribus. Sequela probatur, quia etiam ens non est aptum existere, nisi sit substantia aut accidens, sicut nec potest existere, nisi sit vnum; nō animal, nisi sit rationale vel irrationale.

Quòd si respondeas, ens posse existere sine substantiâ aut accidenti determinatè, quod sufficit, vt ab vtroque præscindatur. Contrà rursus, essentia diuina non potest à parte rei existere sine omnipotentia determinatè & aliis attributis, & tamen potest ab illis obiectiue præscindi; ergo, licet ens non possit determinatè existere nisi vnum, adhuc poterit obiectiue ab vno præscindi.

57 Ratio à priori, quia præcisio non solum sumitur ex maiori vniuersalitate vnus prædicati quàm alterius, sed etiam ex diuersis effectibus aut connotatis, vt in risibilitate & rationalitate, essentia diuinâ & attributis. Ob hoc omitto prædictam rationem, subiicio tamen aliam desumptam ex explicatione vnus, quia ens præcisè per additionem negationis pluralitatis, vt dixi, est vnum, sed negatio illa non est formalitas positiua obiectiue distincta ab ente, ergo vnum non addit formalitatem aliquam obiectiue distinctam supra ipsum ens.

Dices, licet ipsa negatio pluralitatis non sit formalitas positiua obiectiua distincta ab ente, fundamentum tamen proximum negationis illius posse esse formalitatem positiuam obiectiue distinctam; sicut licet æternitas in Deo sit negatio principij & finis, est tamen attributum in Deo positiue distinctum, quia fundamentum proximum illius negationis est aliquid positiuum. Sed contrà, quia æternitas non est attributum negatiuum, sed positiuum, scilicet duratio & coexistencia necessaria omni tempore imaginario, & sicut in creaturâ durare in hoc instanti, non est aliquid negatiuum, sed positiuum realiter superadditum eius essentia; ita in Deo durare omni tempore, est aliquid positiuum, solâ tamen ratio-

ne eius essentia superadditum, idem est de immensitate, quæ est præsentia in omni loco, ens autem, vt constituitur vnum, solum requirit puram negationem, sine alio fundamento proximo illius negationis, quod vel inde patet, quia illud fundamentum proximum etiam esset ens, sicut fundamentum remotum; ergo sicut supra illud cadit immediatè negatio, poterit etiam cadere supra primum ens, ergo impertinenter distingueretur à fundamento remoto, ergo vnum supra ens non formalitatem aliquam obiectiue distinctam, sed solum addit negationem, quam dicit in obliquo, sicut album albedinem.

Hic posset inquiri, quid sit vnum per se, & vnum per accidens. Respondeo facillè, vnum per accidens aliquando usurpari pro eâ re quæ constans multis partibus sine verâ vnione, adhuc dicitur vna, vt exercitus, domus, &c. Aliquando etiam strictius sumi pro composito includente accidens, etiam si vera & realis sit vnio; sic album dici solet vnum per accidens. Vnum per se usurpatur aliquando vel pro re indiuisibili, vel etiam pro composito ex partibus, verâ tamen vnione copulatis: sic albedo solet dici per se vniri subiecto. Aliquando strictius pro ente aut composito substantiali, tunc autem accidentale etiam veram vnionem includens dici solet, vt paulò antè obseruauimus, vnum per accidens. Quid autem sit substantia, quid vnio per se, vnde hic conceptus pendet, non est huius loci, ideo hic amplius de ente per se, & per accidens nihil dicendum erit.

SUBSECTIO QVINTA.

Res non indiuiduantur formaliter à materiâ vel quantitate.

EA quæ dixi Subseccione præcedenti, ostendens, distinctionem, vel vnitatem non posse provenire subiecto à formâ distinctâ illi superaddita, consequitur disputatio de principio indiuiduationis rerum. Pro quo

Aduerte Primò, in præsentī posse esse quæstionem vel de indiuiduatione rerum eiusdem speciei, vel de indiuiduatione rerum diuersæ speciei. Et quidem, si sermo sit de indiuiduatione extra eandem speciem, nullus negauit, quamlibet rem à se ipsâ indiuiduari (Deus enim à seipso est hoc numero ens; item relatio Patris, hæc numero relatio est; & in Angelis, Gabriel v. g. hoc numero ens ab aliis distinctum); solum ergo manebit difficultas circa indiuiduationem intra eandem speciem, verbi gratiâ hominum, equorum, &c.

Aduerte Secundò, circa indiuidua eiusdem speciei adhuc esse posse duplicem quæstionem, aliam de indiuiduis dicentibus ordinem ad materiam, v. g. de indiuiduatione omnium formarum materialium, item & animorum rationalium: aliam verò de indiuiduis non dicentibus talem ordinem, qualia sunt Angeli, eorum accidentia, &c. Et hoc posito,

Thomistæ omnes duo docent in præsentī, Primum, species non dicentes ordinem ad materiam, vt Angelos, non posse habere indiuidua solo numero distincta, vnde quæcumque speciem constituunt immultiplicabilem, sicut est immultiplicabilis natura diuina. Secundò docent,

cent, species dicentes ordinem ad materiam esse multiplicabiles, in plura indiuidua solo numero distincta. Ratio huius secundae partis, quae etiam probat primam, est, quia omnis multiplicatio indiuidualis provenit à materiâ affectâ à quantitate, ergo res materiales seu dicentes ordinem ad materiam poterunt multiplicari numero intra eandem speciem, illâ autem non, quae omnino absoluntur ab hoc ordine ad materiam.

62. Hæc sententia variè potest intelligi. Primò ita, ut quantitas sit ratio formalis indiuiduans materiam, & hæc indiuiduans formas, vel è contrario, ut materia indiuiduet quantitatem, & alias formas. Præterea, materiam & quantitatem esse rationem indiuiduationis, potest rursus dupliciter intelligi, vel ita ut materia aut quantitas componat ipsam indiuiduationem formæ, sicut albedo componit formaliter album, vel ita ut solum obiectivè & terminativè, id est per respectum ad ipsas, indiuiduentur formæ, sicut specificantur ab actibus extrinsecè. Hæc modos, quibus prædicta sententia potest explicari, sequentibus Conclusionibus refellemus, & sic totam relucemus sententiam.

PRIMA CONCLUSIO. Materia prima, aut quantitas non est ratio formalis intrinseca indiuiduans formas. Hæc probatur apertè in animo rationali: quia etiam separatus à materiâ & quantitate manet idem numero qui antea, eadem enim numero fuit anima Christi in triduo mortis, quæ ante illam & post resurrectionem. Item idem est numero in celo animus D. Petri, & distinctus numero ab aliis qui fuerat in corpore, ergo indiuiduatio illius non provenit à materiâ aut à quantitate formaliter & intrinsecè: si enim ab illis proveniret, non posset animus ab eis separatus eam indiuiduationem retinere, sicut non retinet esse hominem, quia id provenit saltem inadæquatè formaliter à materiâ. Quod dicitur de animo rationali, idem dicendum est de aliis formis, siue accidentalibus siue substantialibus: hæc enim, si diuinitus, ut possunt, separantur à materiâ & quantitate, adhuc manebunt eadem in se, prout fuerant antea, distinctæque numero, ut manent accidentia Eucharistiæ separata à materiâ; ergo illis non provenit formaliter indiuiduatio à materiâ & quantitate. Ratio à priori desumitur ex dictis Sectione præcedenti, quia distinctio & unitas non potest provenire à re vel solum obiectivè distinctâ, multò ergo minùs à re distinctâ realiter.

64. SECUNDA CONCLUSIO. Neque materia à quantitate, neque hæc à materiâ formaliter indiuiduantur. Prima pars probatur: quia in sententiâ Thomistarum, contra quos nunc agimus, in corruptione substantiali fit resolutio usque ad materiam primam, id est, omnia accidentia (etiam quantitas) quæ prius erant, destruantur, & alia omnino similia producantur, & tamen manet eadem numero materia quæ antea; ergo hæc non constituitur talis numero formaliter à tali numero quantitate, quandoquidem sine illâ manet etiam talis numero materia; idem enim numero est corpus Christi Domini mortui, quod fuerat vivum, & iam est post resurrectionem: idem est in omnibus aliis conversionibus substantialibus, ubi materia prima semper eadem manet. Secunda pars, quod scilicet nec quantitas indiuiduetur

ab hac numero materiâ formaliter, inde etiam probatur: quia quantitas, quæ succedit in eadem materiâ, est distincta numero à præcedenti, ergo unitas numerica quantitatis non illi provenit à materiâ formaliter; alioquin, cum materia sit eadem numero, etiam quantitates deberent esse eadem inter se numero. Confirmatur idem ex mysterio Eucharistiæ: remanet enim ibi eadem quantitas numero quæ antea (ut aduersarij sententur) & tamen non manet ibi materia prima, ergo hæc non indiuiduabat intrinsecè quantitatem. Ratio à priori, quam sæpè dixi, quia nihil potest multiplicari per aliud à se vel solâ ratione obiectivè distinctum, ergo multò minùs per aliquid realiter distinctum. Alia rationes possunt hic pro eadem Conclusionem afferri, scilicet, indiuiduationem materiæ esse substantialem, ergo non potest provenire à quantitate formaliter, quia hæc est accidentalis. Item è contrario, indiuiduationem quantitatis esse accidentalem, ergo non potest formaliter oriri à materiâ, quæ est substantia. Sed hæc rationes possunt eludi ab aduersariis, si negarent consequenter, indiuiduationem materiæ esse adæquatè substantialem, aut quantitatis adæquatè accidentalem. Sufficiant primæ; & hæc de indiuiduatione intrinsecâ. Circa extrinsecam verò sic

SVBSECTIO SEXTA.

Nec ex ordine ad quantitatem indiuiduatio provenit.

TERTIA CONCLUSIO. Non indiuiduatur materia prima per ordinem ad hanc numero quantitatem, neque hæc quantitas per ordinem ad hanc numero materiam primam. Et in primis, quod non indiuiduentur mutuo, patet, quia id est impossibile. Vel enim, ut materia terminet quantitatis respectum, & possit efficere illam extrinsecè hanc numero, intelligitur ipsam materiam hanc esse numero vel non. Si non intelligis, ergo non poterit efficere quantitatem hanc, quia per te quantitas fit hæc per respectum ad hanc materiam; tunc autem non est adhuc hæc materia, ergo nec ab illâ poterit quantitas fieri hæc. Si verò, ut materia terminet respectum quantitatis, intelligitur iam hæc materia, ergo non constituitur materia in ratione huius per respectum ad hanc numero quantitatem. Patet consequentia, quia antequam intelligatur hæc numero quantitas, intelligitur iam hæc numero materia, ergo repugnat materiam reddi hanc per quantitatem, & quantitatem per materiam; est enim hic eadem difficultas, quæ de causalitate mutua à priori, quam in Phisicis ob simile argumentum reicimus.

Dices, hoc argumento etiam probari, non posse mutuo aliqua duo specificari inuicem, v.g. materiam per ordinem ad quantitatem, & e contrario, quod tamen est contra te, & contra communem sententiâ: nam materia prima non esset talis speciei, nisi respiceret talem quantitatem in specie, neque hæc quantitas esset talis speciei, nisi respiceret talem materiam in specie, ergo rectè poterit idem contingere in indiuiduatione. Sed contra, quia aliud est inuicem pendere materiam & quantitatem, ut sint tales numero à mutuo respectu, quod

quod verissimum est & iuxta principia à nobis posita, scilicet materiam respicere essentialiter omnes formas in particulari, & è contrario; ex quo fit, ut nisi essent possibiles omnes formæ, non esset possibilis hæc numero materia; & è contrario, si non esset possibilis hæc numero materia, non esset possibilis hæc numero forma. Et hoc probatur instantiâ allatâ de specificatione mutuâ.

68 Aliud verò est, quod ad adequatam & vnicam ratio individuationis utriusque sit mutus respectus ad se ipsas ut individuos, quod negamus, & benè impugnatum est supra posito argumento, quod ipso exemplo specificationis in solutione allato sic virgo. Nam si quis diceret, satisfactionem hominis esse diversam à sensatione bruti, præcisè, quia petit oriri ab homine, & hominem diceret præcisè esse diversum à bruto quia respicit illam sensationem, vitiosè sanè & per circulum explicaret diversitatem, imò nullatenus illam explicaret: nam mutus respectus, si non supponatur diversitas, non potest arguere diversitatem; ergo simul mutus respectus, si non supponatur distincta, non potest facere distinctionem. Quod si faciet, rogo vltius, vnde illis proveniat talis mutus respectus. Necessariò debes recurrere ad ipsam essentiam rerum, scilicet illum habere à seipsis, & consequenter à seipsis habere distinctionem, quod contendimus. Vnde in materiâ, antequam concipiamus illam cum ordine & specificatione à quantitate, iam illam supponimus differre ab ipsâ quantitate, per hoc quod sit substantia, subiectum formarum, &c. quantitas verò sit accidens, &c. hac autem differentiâ suppositâ, rursus dicimus, materiam, quæ non respiceret hanc quantitatem, non futuram eiusdem ordinis cum hac nostrâ, & è contrario quantitatem, quæ non respiceret hanc materiam, non futuram eiusdem speciei cum quantitate hac. Vides ergo, ante mutuum illum respectum iam supponi à nobis quantitatem ac materiam in se diversas specie. Thomistæ autem purè dicunt, materiam esse hanc, quia respicit hanc quantitatem, & quantitatem esse hanc, quia respicit illam numero materiam; quo pacto nihil prorsus dicitur, neque figitur pes in realiquâ solidâ, sed ab vno ad aliud sine fine saltatur.

Secundò ostendo, materiam non individuari per ordinem ad quantitatem, neque è contrario, quia hæc numero materia prima non solum respicit hanc numero quantitatem, sed & plures alias. Quoties enim amittit formam substantialem in sententiâ adversariorum, amittit etiam antiquam quantitatem, novamque acquirit, ergo non individuat materia; neque est talis numero præcisè, quia talem respicit numero quantitatem, cum habeat respectum ad plures quantitates. Deinde, in hac numero materiâ succedunt plures quantitates solo numero distinctæ, ergo illæ non habent distinctionem in ordine ad distinctas materias, cum potiùs eandem omnes respiciant, ergo à seipsis, & non à materiâ etiam extrinsecè individuantur.

QUARTA CONCLUSIO. Neque aliæ formæ individuantur extrinsecè à materiâ. Patet, quia ad hanc numero materiam possunt habere ordinem plures formæ solo numero distinctæ, v. g. plures calores, plures formæ equi, humanæ, &c. quæ successivè possunt esse in eadem materiâ, ex quo

etiam fit, neque materiam individuari ex ordine ad illam formam, cum possit plures numero formas distinctas respicere.

QUINTA CONCLUSIO. Etiam res non dicentes ordinem ad materiam, possunt numero intra eandem speciem distinguui, ut Angeli. Probatur ex dictis, quia si in rebus dicentibus ordinem ad materiam & quantitatem talis ordo non est ratio multiplicationis & individuationis, sed qualibet à seipsâ individuat, poterunt etiam à seipsis individuari res non dicentes ordinem ad materiam.

Confirmatur: in ipsis Angelis dantur visiones de Deo solo numero distinctæ, ut adversarij mordicus tuentur; sed illæ visiones nullum dicunt ordinem ad materiam & quantitatem, ut per se patet, ergo sine tali ordine potest esse multiplicatio numerica intra eandem speciem. Denique ratione vniuersali omnes præcedentes Conclusiones sic confirmo: ipsa materia, vel ipsa quantitas, sine respectu ad aliam quantitatem vel materiam, per seipsam multiplicatur intra eandem speciem, ergo etiam poterunt aliæ res per seipsas sine ordine ad illam materiam vel quantitatem numero multiplicari intra eandem speciem. Patet consequentia, quia nulla est, esse potest ratio discriminis inter materiam & alias res quoad hoc: fin autem, illam assigna.

Dices Primò: Id docuit Aristoteles, asserens quantitatem esse principium individuationis. Respondet: cur ergo cum Aristotele non negas visiones Beatas Angelorum esse numero distinctas, quandoquidem illæ non dicunt ordinem ad materiam? Sicut ergo in visionibus Beatis discedis ab Aristotele, ita ego & in Angelorum multiplicatione, item & aliorum individuatorum. Imò non discedo (& sit secunda solutio) quia Aristoteles non dixit, vnicum individuationis principium esse quantitatem, ut tu doces, sed affirmatiuè docuit, quantitatem esse principium, per quod non excludit alia.

Dices Secundò: Si res, non dicentes ordinem ad materiam, possunt numero multiplicari, non erit ratio cur Deus sit vnicus. Sed contrâ, ut res multiplicentur specie, non requiris ordinem ad materiam; da ergo rationem, cur sicut sunt plures personæ plus quàm numero differentes, non etiam sint & plures dii, non quidem solo numero differentes, sed specie. Certè non potes desumere rationem ex independentiâ à materiâ, sed aliunde. Vnde ergo illam sumperis, ad negandum, esse plures deos specie differentes, inde ego illam desumam, ad negandum esse plures solo numero distinctos, de quo Theologi in questione Proemiali, & supra ego nonnihil dixi, agens cur in Deo sit perfectio, esse vnum.

Dices Tertio: In serie prædicamentali individuum, quod distinguit, est primum subiectum; sed materia prima est primum subiectum, ergo & est primum principium individuationis. Sed contrâ Primo, Ergo saltem reliqua subiecta v. g. Angelus & anima rationalis, respectu suorum actuum poterunt esse principium individuationis, quia sunt prima subiecta respectu illorum. Contrâ deinde, quia illa incommunicabilitas individui positi in serie prædicamentali etiam conuenit Angelo, datur enim series prædicamentalis ab ente ad Gabrielem v. g. & ratio est, quia ea in-

commu-

communicabilitas est eadem cum indiuisione in se, & diuisione à quolibet alio, quæ non est propria indiuiduorum eiusdem speciei, sed quarumcumque rerum, Dei v.g. personalitatum diuinarum, Angelorum, &c. Vt quid ergo ex illâ ad distinctionem numericam arguitur? Dico ergo, ibi poni indiuiduationem completam, sine illâ autem serie dari indiuidua incompleta, inter se tamen omnino distincta.

SUBSECTIO SEPTIMA.

Sententia asserens, res ex ordine ad circumstantias extrinsecas indiuiduari, examinatur.

- 74 OSTENDIMUS hucusque contra Thomistas, non indiuiduari res penes ordinem ad quantitatem, vel materiam quantitate signatam: nunc restat nobis cum alijs Auctoribus noua contentio. Vazquez enim Tomo, 1. in 3. Partem Disput. 74. cap. 7. quem nonnulli sequuntur receptiores; imò P. Suarez idem docuit aliquando Tomo 2. in 3. Partem Disputat. 44. sect. 6. licet postea, re melius considerata, Disputatione 5. Metaphysicæ, sect. 6. & lib. 1. de Concurfu Dei, cap. 7. num. 4. oppositum docuerit. Hi ergo Auctores opinantur, quamlibet rem indiuiduari ex ordine ad has numero causas & circumstantias temporis & loci, in quibus primò producit; vnde respectu harum circumstantiarum causæ, temporis, &c. non agnoscunt possibilia duo indiuidua eiusdem speciei, sed vnicum præcisè, quod non potest esse in alijs circumstantijs, & ab alijs causis. Probatur Primò, quia si hoc instanti & cum istis circumstantijs essent possibiles plures actus voluntatis solo numero distincti, v.g. plura odia Dei, sequeretur, Deum determinare quoad indiuiduum peccati, quod omnino repugnat. Sed huic argumento feci satis Disputatione x. Physicæ à num. 87. vbi ostendit, Deum, antequam voluntas operetur, illi præbere auxilium & concursum indifferentem, vel ad hoc numero odium, vel ad hunc numero amorem, non secus ac si non essent possibiles alij actus odij & amoris: facta autem iam eâ suppositione, non est possibile aliud indiuiduum odij & amoris hic & nunc, vnde voluntas tunc se determinans ad amandū, se etiam determinat ad hunc numero amorem, non secus ac si ex naturâ rei non esset possibile aliud indiuiduum, prout aduersarij docent: nam respectu nostræ voluntatis per accidens se habet, quod alia indiuidua amoris sunt impossibilia ex naturâ rei, vel solum ex voluntate diuinâ, nolente parare concursum ad illa. Ecce quo pacto voluntas hic & nunc non se determinet prius ad speciem, quam ad indiuiduum; nec Deus est causa determinata indiuidui, licet ex naturâ rei hic & nunc sint possibilia alia indiuidua, ergo ob hanc rationem non est neganda talis possibilitas. Vide eum locum è Physicâ.

Aduerte, inter aliqua indiuidua posse etiam voluntatem eligere, vt v.g. inter amorem Petri & Pauli. Cum enim distinguit inter Petrum & Paulum, licet hi solo numero differant, potest etiam distinguere inter amores illorum; & de his non est intelligenda præcedens doctrina de negatione concursus Dei ad omnia indiuidua, præterquam

ad vnum, sed de illis indiuiduis, inter quæ nullo modo distinguit intellectus, vt v.g. inter duos amores de ipso Deo aut Petro cum eadem intentione, &c.

Secundò probatur sententia Vazquez: Quia nisi hic effectus, v.g. hæc numero forma, sit alligata huic tempori, non potest assignari ratio, cur natura iter nequeat reproduci forma corrupta; ergo dicendū est, eam alligari huic numero tempori, quod cum nequeat postea iterum existere, nequit forma reproduci. Respondeo, repugnantiam reproductionis desumi ex pulchritudine Vniuersi, quæ in varietate consistit, vt dixi Disputatione 11. Physicâ à num. 47. Quod si ea ratio non sit sufficiens; potius dicerem, ex naturâ rei non repugnare reproductionem effectui, quam illos adstringere in talibus circumstantijs. Denique ipse P. Vazquez tenetur ratione huius reddere: quantumvis enim hic effectus, v.g. hæc forma ignis, alligata sit in primâ productione his circumstantijs, adhuc tamen semel producta potest in alijs circumstantijs existere v.g. per duos dies. Demus ergo, eam destrui post duas horas, & iterum disponi materiam ad formam ignis introducendam à solo Deo. Rogo ergo, quare tunc non possit reproduci illa forma. Certè non potest respondere, quia alligata est tempori præcedenti; etenim etiam in hoc instanti potuisset existere, si non fuisset corrupta; ergo ex defectu ordinis ad hoc instans non repugnat in eo existere, & in eo de nouo produci à Deo, ergo aliunde debes querere, rationem repugnantie: quam ergo in hac formâ reddideris, reddam ego & in alijs.

Ante meam conclusionem aduerto, duplicem hic esse posse questionem: vnam, an hæc numero forma pendeat ab his numero circumstantijs, ita vt in alijs non poterit esse; secundam, an in his numero circumstantijs possibiles sint duæ formæ solo numero distinctæ, quæ quæstio diuersa est à primâ: nam potest hæc numero forma pendere ab his circumstantijs, etiam si possibiles sit alia numero forma etiam pendens ab eisdem. Quo posito,

SUBSECTIO OCTAUA.

Prima pars nostræ sententia.

PRIMA CONCLUSIO. Omnes formæ modales 79 pendent essentialiter actu ab hoc numero subiecto, ita vt nec diuinitus esse possint sine illo. In hac conuenio cum P. Vazquez, & est sententia ferè omnium: modus enim ideò dicitur talis, quia per suammet essentialiam est affixus huic numero subiecto. Vide quæ dixi supra explicans essentialiam modi. Aduerte, me in Conclusionem non dixisse, modos essentialiter pendere à circumstantijs extrinsecis, sed solum à suis subiectis, quorum sunt modi, v.g. vnio hæc pendet ab hac numero materia, & actio ab hac numero causâ & effectu. De circumstantiâ autem temporis, loci, &c. est eadem ratio, de vnione & modis omnibus, quæ de formis absolutis, iuxta statim dicenda; nam vnio non est modus earum circumstantiarum, sed solus subiecti; ergo quoad alias circumstantias idem erit de modo quod de formis absolutis.

SECUNDA CONCLUSIO. Omnes formæ, etiam reales,

reales, pendent ab hoc numero subiecto, non quidem actu existente (ut modo pendere dixi in Conclusionem præcedenti) sed possibili, & idem est & contrarium subiectum ab hac numero forma, imò & circumstantiis possibilibus extrinsecis. Hæc patet ex dictis in Physicis, ubi ostendi, hanc numero materiam dicere ordinem transcendentalem ad omnes numero formas & accidentia quæ potest recipere, & e contrario quamlibet formam ad omnia subiecta in quibus potest esse, unde non potest esse hæc numero materia, nisi respiceret has omnes numero formas; pendet ergo à possibilitate earum numero formarum, & e contrario.

TERCIA CONCLUSIO. In hoc casu potest aliquomodo dici, quamlibet rem indiuiduari inadæquate in ordine ad has numero circumstantias ut possibiles. Dico, ut possibiles, quia ab illis determinatè ut actu existentibus, non pendet determinatè vlla forma absoluta. Et in hoc differo omnino à Patre Vasquez: dico enim, hanc numero albedinem, etiam si necessariò petat esse possibilis has numero circumstantias in quibus producta est, non tamen pendere ab eis vllò modo determinatè ut actu existentibus, sed potuisse non solum diuinitas, sed etiam naturaliter in alijs circumstantiis, aut scilicet, numero & specie fortè distinctis, produci, tam bene sicut in his.

81 Hæc est communis, & suadetur facillè. Primò, quia nulla est apparens ratio, probans, hunc numero calorem, qui hodie productus est, non potuisse connaturaliter heri vel cras produci aut Romæ aut in alio subiecto: & licet naturaliter detur illi formæ aliqua connectio cum hoc determinato subiecto, certè in ordine ad potentiam absolutam nulla est ratio cur sit alligata. Et quoad circumstantias temporis, loci, &c. res est clarior: nam meus numero calor, licet fortè pendeat à meâ numero manu, est tamen indifferens ut sit hic, vel in scholâ, vel in templo quo ego moueor, ubique enim erit idem calor, ergo non pendet à circumstantiâ loci. Deinde est indifferens ut duret cras vel postidid; si manum, ubi est calor, ne infrigidetur, conseruo, ergo est indifferens ad hanc

82 vel illam circumstantiam temporis, ergo ex se non petit magis hanc quam illam: & sicut potest existere in hac vel illâ, potuit produci in hac vel illâ, sicut enim productus heri potest hodie existere, sic etiâ potuisset hodie produci. Patet, quia, ut hodie existat, per accidens est quòd heri extiterit: item sicut potest esse iste calor in templo, si ego illuc eam, ita potuisset primò produci in templo, si ibi fuisset applicatus idem ignis qui in cubiculo, ubi primum incepit. Certè hæc mihi videtur manifestissima demonstratio.

Confirmatur: quia videtur omnino ridiculum, punctum materiæ primæ, à Deo in primâ creatione Romæ productum, non potuisse connaturaliter vel saltem diuinitus produci alibi, neque Deum potuisse hoc vniuersum ciuium aut tardius vno instanti creare, quam de facto creauit. quis hoc dicat? ergo etiam res materiales in hoc vniuerso productæ non sunt alligatæ huic numero durationi, vel huic numero loco, ergo non indiuiduantur in ordine ad circumstantias loci, temporis, actu existentes.

83 Secundo idem probò: quia sicut ipsæ circumstantiæ temporis, loci, & causæ indiuiduantur à

seipsis sine ordine ad alias circumstantias temporis, &c. cur non & ipsi effectus poterunt à seipsis indiuiduari independentè à circumstantiis, sicut supra contra Thomistam arguebamus. Confirmo argumentum ex ipso Vasquez, qui ubi supra numero 8. ut probet, res non indiuiduari ex ordine ad quantitatem & materiam, sic arguit: Idem realiter in homine est genus, & species, & indiuiduum, sed ut multiplicetur genus, non est necessarius ordo ad materiâ, ergo neque ut multiplicetur species. Sumo hoc argumentum contra Vasquez. Hic effectus, v.g. hic calor, non est talis speciei per ordinem ad has circumstantias specie diuersas, alioquin calor ab igne productus esset specie diuersus à colore Solis, ergo similiter distinguuntur numero sine hoc ordine. Patet consequentia, quia essentia, seu distinctio generica & specifica & indiuidualis, est eadem in re ipsâ, ex quo probabat Vasquez rem non indiuiduari ex ordine ad quantitatem, quia non specificabatur, aut dicamus sic, generizabatur per ordinem ad quantitatem. Neque video, cur magis ad libitum, & contra rationem Thomistæ ponant eam indiuiduationem in ordine ad quantitatem, quam Pater Vasquez in ordine ad circumstantias. Tertiò, si hic calor de facto procedens ab igne, ex naturâ suâ solum respiceret determinatè hunc ignem, & qui procedit à Sole, Solem, ut contendit Vasquez, essent calores specie diuersi, contra ipsum & communem sententiam: item gradus intensiōis essent etiam diuersi specie, contra eundem, octauus v.g. qui procedit à substantiâ vel à generante diuersus à primo, qui procedit ab alio calore. Sequela probatur, quia illi calores determinatè respiciunt terminos specie diuersos, quos ex naturâ suâ exigunt, v.g. diuersas causas, Solem scilicet & ignem, vel alium calorem; ergo sunt diuersi specie inter se. Patet consequentia, quia respectus intrinsecus ad terminos specie diuersos necessariò diuersus est. Ob hanc enim rationem ponitur diuersa sensatio hominis à sensatione leonis, quòd vna naturâ suâ petat solum hominem, altera solum leonem: & quidem supposito hoc determinato ordine, euidenter infertur ea diuersitas specifica, an autem ea detur in sensationibus, non est huius loci. Tunc ulterius: Hanc determinatam exigentiam principiorum diuersorum & circumstantiarum, &c. ponit Vasquez in eis caloribus, ergo erunt diuersi specie, ergo non potest ponere eam indiuiduationem alligatam circumstantiis, nisi constituendo diuersâ in specie ea accidentia, quo sibi ipsi contradicit.

86 Dicendum igitur est, hunc numero calorem, qui de facto oritur ab igne, naturâ suâ non magis exigere ignem, quam Solem & alium calorem, & e contrario, eum qui de facto oritur à Sole, potuisse oriri ab igne naturâ suâ, & consequenter eos, licet numero distinctos, eandem tamen numero & specie circumstantias respicere, ac propterea eundem esse speciei. Idem est in alijs primis qualitibus, idem in alijs effectibus, qui cum sint eiusdem speciei, possunt tamen ex diuersis specie causis diuini oriri.

Ex his collige, immeritò nonnullos, qui nobiscum hanc sententiam tenent, dixisse, non posse eam ratione naturali efficaci ostendi: hæc enim, quas posuimus, ostendunt manifestè, non indiuiduari effectus ex causis à quibus de facto oriuntur.

A a a

Adde

87 Adde etiam aliam rationem ex Theologia desumptam: quia communis Theologorum sententia docet, Patres antiquos & Beatam Virginem meruisse, non quidem substantiam incarnationis, sed accelerationem illius in tempore, & circumstantias loci, Matris, ergo anima Christi Domini, & unio eius hypostatica, non erat alligata aliquibus circumstantiis determinatè, alioquin non potuissent Patres & Beata Virgo mereri, ut in his potius quam in illis produceretur. Confirmatur, quia quotidie, & meritò, Fideles reddunt gratias, non solum quia creati sunt, sed quia creati in his circumstantiis temporis, loci, à parentibus Catholicis, inter Catholicos, &c. ergo quia quilibet erat indifferens, ut in alijs circumstantiis & ab alijs parentibus crearetur, ex gratiosa autem voluntate Dei ortum est, ut in his potius quam in alijs nasceretur, pro quo reddunt ei gratias; quas non redderent nec deberent, si id ex natura rei, non ex voluntate liberà diuinà promanasset: sicut non debentur Deo gratiæ, quia nobis dedit aliquem colorem, abstrahendo ab hoc vel illo, aut quia dedit nobis quantitatem, vel casu quod nos creauerit, nos creauerit homines, quia hæc omnia nobis debentur ex natura rei. Hoc argumentum rectè conuincit, animas rationales non indiuiduari à circumstantiis, sed à seipsis, vniuersaliter autem de omnibus, probatur argumentis à nobis suprà factis.

SUBSECTIO NONA.

Secunda pars nostræ sententiæ

88 Hæc circa primam quæstionem: circa secundam fit

QUARTA CONCLUSIO. Etiam modi, & à fortiori res omnes absolutæ, non indiuiduantur adæquatè per ordinem ad hoc numero subiectum & circumstantias. Hæc probatur de formis substantialibus ex dictis Conclusionibus præcedenti, quia tales formæ non respiciunt solas has circumstantias aut subiecta, sed sunt indifferentes ad has vel illas circumstantias etiã naturaliter, ergo non indiuiduantur adæquatè ab his numero circumstantiis, &c. Secundò vniuersaliter de omnibus rebus etiam modalibus, probatur Conclusio: quia licet hæc formæ penderent essentialiter ab hoc numero subiecto & circumstantiis, adhuc possent esse multæ formæ solo numero distinctæ possibiles diuisiue sub eisdem numero circumstantiis, v.g. in hoc eodem tempore, loco, & subiecto sunt possibiles hæc vel illa unio, aut calor, aut actio numero distinctæ; ergo distinctio numerica illorum non potest provenire adæquatè ab eis circumstantiis, quandoquidem intra illas easdem sunt indiuidua numero distincta. Hæc consequentia est evidens, solum restat ut probemus, intra eas circumstantias posse esse plures formas numero distinctas. Id autem sic Primò ostendo, quia ut ex argumentorum solutione constat, non est cur sub his circumstantiis negetur, posse esse plures effectus solo numero distinctos, ergo id non est negandum. Patet consequentia, quia non est dicendus repugnare aliquis effectus, nisi aliqua reluceat implicatio.

Secundò idem sic probo, quia plures Angeli solo numero distincti possunt esse sub eisdem cir-

cumstantiis temporis, loci & causæ, inò qui producti sunt in hoc loco & tempore ex natura sui, potuerunt in alio loco & tempore produci, ut fitur ipse Valquez Tomo 2. in 1. Partem, Disputatione 124. num. 19. & Disput. 181. cap. 3. ex quo 90 sic argumentor: ergo etiam alij effectus, cognitiones & volitiones Angelorum, item formæ omnes materiales, poterunt numero intra eandem speciem in his circumstantiis temporis, loci, causæ, &c. multiplicari. Patet evidenter consequentia, quia non est minor dependentia in Angelis à suis causis, tempore & loco, cum repugnet illos nullibi aut sine duratione produci, quam in cognitionibus illorum; & in alijs formis, substantialibus sublunariibus, ergo si illi possunt mutare circumstantias, vel intra eandem plura numero distincta indiuidua eorum reperiri, poterunt & alij effectus. Imò licet magis penderent hi effectus sublunares à circumstantiis quam Angeli, adhuc consequentia esset bona; quia illa dependentia maior saluaretur sufficienter, si indeterminatè ab his vel ab illis circumstantiis penderent. Præterea in his circumstantiis posse alios esse plures effectus solo numero ab his distinctos, non arguit in his minorem dependentiam à suis circumstantiis, sicut posse ab eodem Deo alias creaturas produci, non arguit, me minus dependentem esse à Deo; ergo non est vlla ratio, cur Angeli possint esse intra eandem circumstantias solo numero distincti, non verò alij effectus sublunares, quantumcumque hi magis pendeant à circumstantiis quam Angeli. Hinc concludo hæc conclusione vniuersali, Quamlibet rem, quæcumque sit, sit, indiuiduam formaliter à se ipsa, & independentem à distinctis terminis extrinsecis, & à se habere esse potius hanc quam illam, siue ambæ eundem numero terminum respiciant, ut, duæ cognitiones de eodem Petro v.g. & duæ uniones eorumdem extremorum, siue diuersos siue multos respiciant, ideoque in qualibet circumstantia posse esse multos effectus numero solo distinctos, quod latius hucusque declaratum ac probatum est.

SECTIO IV.

De Distinctione.

DE distinctione egi fuse in Logica, Disputatione tota v. idè solum hic duo verba dicam. *Distinctio est carentia idemutatis inter duo extrema*, id est, quòd hoc non sit illud: id autem est ex ipsis terminis ita notum, ut amplius declarari non possit.

Aduerte Primò, hæc posse esse quæstionem, an distinctio actualis requirat actualem existentiam vtriusque. Sed hæc est de solo nomine, sicut etiam illa alia, an dicendus sit homo actualiter distinctus à Chimærâ. Respondeo, in re certum esse, etiam antequam creaturæ extitissent, Deum non fuisse realiter creaturas, & nos realiter non esse Chimæras. Si hæc realem negationem idemutatis, volueris dicere distinctionem actualement, non multum aberrabis; si verò distinctionem actualement volueris solum esse inter extrema actualia & realia, tunc desit hoc modo distinctionem, ut sit carentia distinctionis inter duo extrema actualia, per hoc enim verbum actualia excludis res possibiles & Chimæras. Vnde, qui cum communi requirunt ex-

existentiam vtriusque extremi ad distinctionem, & postea definiunt distinctionem tantum per negationem alterius conceptus, minas consequenter loquuntur: nam negatio alterius conceptus etiam est respectu rei possibilis. Sed questio est de nomine, & parui momenti.

De re poterat esse difficultas, an distinctio sit forma aliqua realis, aut modalis superaddita rebus distinctis. Sed in precedentibus satis fuisse ostendit, distinctionem & unitatem non posse provenire à re aliqua, vel solum ratione nostrâ obiectivè distinctâ: hinc iterum posse esse questionem nihil aliud esse, quam ipsammet formalissimam entitatem rerum distinctarum.

Dices: Distinctio per te est negatio, at negatio non identificatur cum ipsâ entitate, ergo distinctio non est ipsamet formalis positiua entitas. Respondendo, hic iterum posse esse questionem de nomine: aliqui enim, vt Hurtadus, Disputat. 6.

94 Metaphysicâ §. 4. contendunt, distinctionem nihil esse aliud, quam duos conceptus positiuos; sicut similitudo sunt duæ albedines. Et quidem hoc verissimum est, si de formalissimo distinctionis fundamento loquamur, & hoc solum ego paulo antè dixi, quo sensu distinctio potest esse idem quod pluralitas. At quia ultra ipsam positiuam entitatem duarum rerum datur vera negatio consecuta ad quamlibet entitatem ex illis (vnum enim realiter non est aliud) valde probabile est, hoc nomen *distinctio* non tam positum ad significandas entitates distinctas positiuas, quam etiâ ad significandas directè negationes. Vnde eo ipso dicendum est, distinctionem includere eam negationem, id enim includit quod significat. Porro id includere, mihi inde persuadet, quod hæc vox *distinctio* non significat ex communi sensu idem quod pluralitas, ergo amplius aliquid significat, quam solas entitates positiuas multas, vt dicebat Hurtadus, hoc enim formalissimè significat vox

95 *multus plures*; in quo sensu fateor obiectioni, distinctionem seu negationem illam non esse idem cum subiecto: sed, paulo antè obseruavi, quando dixi distinctionem non esse formam aliquam re vel ratione distinctam, loquebar de formâ positiuâ reali, & quæ esset fundamentum eius distinctionis seu negationis.

Secundò posset hic dubitari, an sit prior unitas quam distinctio. Aduerte, ante responsum ex dictis, distinctionem posse requirere duo positiua extrema actu existentia, quod non requirit unitas. Vnde concluditur manifestè, unitatem priorem esse quam sit distinctio, vñ enim non penderet à duobus, at duo pendent ab vno, prior ergo erit unitas quam distinctio. Si autem sumamus distinctionem prout non requirit duo extrema actu existentia, tunc puto, in meis principijs esse simul unitatem & distinctionem, nam unitas explicatur per negationem multiplicatis, & hoc ens

96 esse vnum, formaliter est, illud non esse plura; hoc autem est distinctio, illud scilicet non esse alia vel plura, quæ res etiam ad questionem de nomine spectat. Video hic posse dici, vnum habere pro termino negato plura: non enim vñ dicitur quod non est aliud, sed quod non est multa; distinctio autem solum petit negare terminu, siue hic vnus, siue multiplex sit; vnde hæc est vera propositio explicans distinctionem, *Petrus non est Paulus*: per hoc autem non explicatur unitas, malè enim

diceretur Petrum esse vnum; id est Petrum non esse Paulum. Fateor hæc ita esse vera; at hinc declaro ego, quomodo unitas & distinctio differant. Hinc verò non inferitur, unitatem esse priorem distinctione, nam tam citò est, eum non esse aliud, quam non esse multa, ergo non est prior unitas quam distinctio, neque è contrario.

Hæc distinctio est triplex, *Realis*, quæ verè à parte rei ante considerationem intellectus datur: sic Deus à creaturâ, & Petrus à Paulo distinguuntur. Hæc realis solet rursus diuidi in *realem simpliciter*, id est, eam quæ est inter duas res simpliciter, & in *realem secundum quid*, id est modalè; non quia hæc secunda in ratione distinctionis sit minor, sed quia, vt sæpè dixi, vnum extremum est modus alterius. Dico, *modus alterius*: nam licet ambo extrema sint modi, dummodò vnum non sit modus alterius, absolute dicuntur realiter distinguere, & non modaliter. Sic duæ vniones realiter distinguuntur, quia inter se non sunt modi, à subiectis tamen solum modaliter distinguuntur, quia sunt illorum modi. Sic etiam distinctio rei positiuæ à re negatiuâ solet vocari realis secundum quid, quia vnus terminus non est res propriè. Alia est distinctio *virtualis*, id est quoad æquiualentiam, vel quia causa vna indiuisibilis habet virtutem plurium causarum, vel quia res indiuisibilis est capax prædicatorum contradictoriorum, & hæc, vt dixi alibi, est inter alias virtuales maxima, solumque in Deo reperitur.

Tertia est *per intellectum*, ex eo quodd intellectus inadéquatè rem vnâ concipiens, eam quasi distinguit in duas. De his fuisse egi eâ Disputatione v. Logicæ, hic iam nihil ampliùs dicendum occurrit.

SECTIO V.

De secundo Entis attributo, scilicet de Vero.

98 NON accipitur Verum in præfenti pro propositione verâ, hæc enim veritas consistit in affirmatione obiecti sicut est diciturque veritas formalis, & propositio ab illâ, vera formaliter, iuxta dicta Disput. xiv. Logicæ. Verum ergo vt attributum entis est, dicitur verum transcendente, quod omni enti conuenit; in cuius explanatione non parum defudant Auctores, cum tamen de re nulla possit esse dissensio, sed solum de voce.

SUBSECTIO PRIMA.

Quid sit Verum.

ADVERTENDVM est, de re à nemine negari posse, aurum v.g. esse verum aurum, quatenus non est aurum apparens: in quo sensu in ratione veri includit negationem apparentis, sicut vnum negationem pluritatis; & hæc est communissima acceptio veri, præsertim inter non Philosophos. Vnde si quis rogetur, cur Petrus sit verus homo, non respondebit, quia est cognoscibilis, sed quia non est homo pictus, vel per imitationem, aut metaphoram; idem est cur aurum sit verum aurum. Et in hoc sensu usurpauit

Aaaa 2

uit

uit D. Augustinus lib. 2. Soliloquiorum cap. 5.
 99 Verum esse id quod est, non autem id quod videtur,
 aut quod tale est quale videtur. In eodem sensu
 illud accepit Aureolus in 1. distin. 19. art. 2. &
 plures alij recentiores. Hinc inferunt aliqui,
 veritatem in hoc sensu convenire enti indepen-
 dentem ab intellectu: unde etiam si perimpossi-
 bile repugnaret omnis intellectus, adhuc aurum,
 inquit, esset verum aurum, & homo verus ho-
 mo. Præterea, hanc veritatem convenire omni
 enti: nam licet aurichalcum v. g. non sit verum
 aurum, est tamen verum aurichalcum; & homo
 pictus verus homo pictus, seu vera pictura ho-
 minis; sed an hæc illationes recentiorum sint ve-
 ræ, dicam paulò post.

Dices cum nonnullis, verum in hoc sensu non
 esse propriè attributum entis, sed ipsam entis ef-
 fectum, quæ ut sic formaliter dicit negationem
 Chimæ. Respondeo, negando Antecedens; au-
 rum enim v. g. non dicitur verum per negatio-
 nem Chimæ, sed per negationem auri appa-
 100 rentis, aut imitantis verum aurum, quale est au-
 richalcum, quod non est non ens, & non aurum
 præcisè, sed non aurum cum imitatione qua-
 dam: ens autem, in quantum est ens secundum
 essentiam formaliter, præcisè opponitur non en-
 ti; at, ut verum, opponitur enti apparenti.

Aliter potest accipi *verum*, quatenus significat
 id quod est conformabile cum conceptu ipsius,
 id est, quod ita est ut concipitur, vel ut potest
 concipi; in quo sensu, etiam D. Augustinus usur-
 pat *verum* supra: *Verum est id quod ita se habet*
ut videtur cognitori, si velit & possit cognoscere.
 Item D. Thomas & alij plures, quos refert & se-
 quitur Suarez Tomo 1. Metaphysicæ Disput. 7.
 sect. 7. num. 24. & est communis inter recen-
 tiores.

Ut autem hæc acceptio perfectius intelligatur,
 & circulus vitetur in eius explicatione, adverte,
 quando dicitur obiectum verum, quia est confor-
 mabile cum cognitione, & hæc vera quia confor-
 matur obiecto vero, hanc veritatem obiecti, in
 quâ ultimò sistitur, non esse veritatem in hac se-
 cundâ acceptione; ut sic enim esset manifestus
 circulus: nam cum hæc sumatur à propositione,
 si rursus propositionis veritas ab hac veritate ob-
 101 iecti sumeretur, sumeretur saltem mediâtè à se-
 ipsâ. Sumitur ergo in priori sensu pro veritate
 quæ independens dicitur à cognitione, ut dixi
 supra ex nonnullis recentioribus. Vel quia fortè
 hæc acceptio coincidit cum secundâ, poteris me-
 lius dicere, cognitionem non dici veram, quia
 conformetur obiecto ut verò, sed quia confor-
 metur obiecto secundum se, prout est à par-
 te rei.

Aduerte deinde, veritatem in hoc secundo
 sensu sumi, ut à formâ, ab ipsâ cognitione possi-
 bili; unde, si illa esset impossibilis, non daretur
 talis veritas in obiecto, quia non esset cognosci-
 bile; daretur tamen, licet actu non cognoscere-
 tur, quia etiam tunc posset cognosci.

Ecce duas acceptiones Veri, quas in re nullus
 negat, nec potest: in quâ autem ex illis debeat
 accipi verum transcendente, quæstio est de
 solâ voce; in eâ, quia inter Philosophos commu-
 nior est hæc secunda acceptio veri, idèd & nos
 eam amplectimur.

102 Addo ego, eam primam acceptionem veri,

quæ nonnullis recentioribus valdè aridet, ne-
 cessariò debere ad hanc secundam reduci. Quod
 sic ostendo evidenter: nam dicere, auro nihil
 deesse ut sit aurum, nihil est aliud quàm nihil ei
 deesse, ut hoc nomine *aurum* vel conceptu auri sig-
 nificetur; nam à parte rei sicut aurichalcum non
 est aurum, sic nec aurum est aurichalcum; & sic
 ut hoc est simile auro, ita aurum est simile auri-
 chalco, & ut dixi, quodlibet non est aliud, hoc à
 parte rei ante conceptum: postea verò quando di-
 co, Aurichalcum non est verum aurum, facio hunc
 sensum, aurichalcum non habet id à parte rei, quod
 significo per vocem hanc *aurum*, & per concep-
 tum illi correspondentem; ergo dictum est contrario
 de ipso auro dico, est verum aurum, nihil aliud
 volo significare, quàm illud verè habere id quod
 significo per vocem hanc *aurum*; ergo veritas in
 eo primo sensu desumitur etiam in ordine ad in-
 tellectum, id est, quod illi rei nihil deest, ut sit
 talis qualis dicitur, seu quod illa res habet id
 quod de illâ concipitur, seu quod significatur.
 Unde infero, malè illos recentiores cum Aureolo
 intulisse, etiam repugnante omni intellectu, au-
 rum futurum verum aurum, & aurichalcum
 futurum aurum falsum: in quâ propositione est
 duplex sensus; vnus verissimus, & ex quo hi æ-
 quiuocationis anam arripuere; alter falsus.

Primus ergo est, repugnante intellectu omni,
 aurum futurum verum, id est habiturum id in se
 quod ego significo & concipio nunc nomine *au-
 ri*, verissimum quidem est, & in hoc sensu dicitur,
lapis esset verus lapis, etiamsi nemo illum posset
cognoscere, id est, haberet tunc id, quod nos iam
 concipimus nomine & conceptu de lapide: sed
 quia ostendi supra, dicere esse verum aurum, &
 non falsum, quale est aurichalcum, idem esse ac
 dicere, habere id quod verè vox hæc *aurum* signi-
 104 ficat; inde fit, ut si impossibiles essent conceptus
 & voces, quibus res significarentur, in rigore
 non esset verum aurum aut falsum, sed hæc vel il-
 la entitas, quarum vna non esset alia, nulla ficta,
 nulla propriè vera, sed vna esset similis aliquatè
 alteri. Hic secundus sensus erit fortè diffi-
 cilis alicui, ut percipiatur, quia statim recurrimus
 ad primum, facimus enim comparationem cum
 illo ut in hoc statu declaratur conceptu auri, con-
 iungimusque duos status diuersos, imò & repu-
 gnantes: vnum, in quo est intellectus in ordine
 ad quem dicatur, Eæ res verè habet quod signifi-
 105 co, quando dico *aurum*, *aurichalcum*; alter non
 habet id quod significo, quando dico *aurum*, &
 sumimus etiam aliam secundum statum, in quo
 non esset ea diuersitas vocum & conceptuum,
 ideoque in eo propriè non esset verum falsum. Et
 patet, quia tunc in nullo sensu posset aurum ma-
 gis quàm aurichalcum dici verum. Et pro perfe-
 ctâ huius rei intelligentiâ adueras, verum &
 falsum esse quædam analoga attributionis, in
 quibus illud est præcipuum analogatum, quod
 absolutè habet nomen, v. g. risus prati & homi-
 nis; hominis dicitur verus risus, estque analogatè
 principale; prati verò non dicitur verus sed fi-
 ctus risus: sic aurum & aurichalcum, sic homo &
 pictura illius; ideoque inter ea, quæ verè & falsè
 in aliquâ ratione dicuntur, semper solet dari si-
 militudo, ratione cuius possit quasi esse aliqua
 deceptio. Vides ergo, verum & falsum semper
 idem esse quod analogum principale & minus
 prin-

principale, quorum vnum absolute retinet nomen, aliud quidem eodem nomine insignitur, non tamen absolute, sed cum addito, scilicet falsi. unde euidenter concludo, quod antea dicebam, repugnante omni intellectu, quia tunc non esset possibilis vnus conceptus aut nomen quod in vno reperiretur propriè, in altero verò solum per similitudinem, in eo inquam statu absolute non posse dici futurum verum aurum & falsum aurum, sicut non posset esse analogum, nec principale nec minùs principale; hæc enim constituuntur necessarîo per nomen vtrique commune, vni tamen absolute, vt dixi, alteri cum addito, & secundum quid. Vides ergo, quia clârè ostenderim, semper illud verum aurum, fictum aurum debere ex ordine ad intellectum desumi, quod hi recentiores negabant.

106 Rogabis Primò, an ens obiectiuè à vero in his acceptionibus præscindatur. Respondeo negatiuè: & quidem in secundâ acceptione res est clara, nam ens quantumcumque præcisum, est cognoscibile, nec potest ita præscindi, vt nequeat cognosci, ergo non potest præscindi à vero. Idem patet in primâ acceptione, quia ens, quantumcumque præcisum, est ens nec fictum nec apprens, ergo & verum, nec ad illam rationem quam in eâ præcisam habet, quidquam illi deest, ergo est verum in illâ ratione, & non fictum.

Rogabis Secundò, quid ergo addit verum supra ens? Respondeo, in primâ acceptione addere negationem entis apparentis, sicut vnum diximus addere negationem pluralitatis, quæ negatio non est per modum priuationis, sicut de vnitæte diximus: nam aurum esset verum aurum, licet non esset possibile aurum apprens, ergo negatio auri apparentis, quæ constituit verum, non est per modum priuationis, sed negationis. In secundâ acceptione verum addit supra ens cognitionem possibilem de ipso, sicut paries actu visus addit supra parietis substantiam visionem actualem illius.

SUBSECTIO SECUNDA.

*Verum Verum in hoc sensu sit
essentiale enti.*

107 DIFFICILIUS est, verum enti sit essentialē, posse cognosci, & consequenter, an verum in secundâ acceptione sit illi essentialē, ita vt hoc ens non possit manere, si non esset possibilis intellectus à quo posset cognosci; sicut communiter dicitur non futuram possibilem cognitionem, nisi esset possibile eius obiectum. Probabilius censeo, cognoscibilitatem esse intrinsecam & essentialē obiectis, quod inde suadetur: nam si obiecta ex suâ intrinsecâ naturâ non peterent posse cognosci, non illis fuisset data à naturâ virtus productiua specierum, vel ipsarum cognitionum, quibus cognoscantur; eiusmodi enim virtus in obiectis reperta denotat, obiecta de se inclinari & ordinari vt cognoscantur, neque id illis esse omnino extrinsecum & accidentale. Neque obstat, hoc quod est actu cognosci, esse denominationem extrinsecam obiecto: nam etiam actu causare, est extrinsecum causæ, & tamen posse causare etiam hunc numero effectum, est quid essentialē causæ, etiam in aduersariorum sententiâ;

ergo poterit esse quid essentialē obiecto non repugnantiā vt cognoscatur, licet actu cognosci, sit illi extrinsecum. Quod intelligendum est non solum in ordine ad cognitionem in communi, sed etiam in ordine ad omnes illas in particulari, per quas de facto potest cognosci.

Contrarium tenent nonnulli, qui mouentur nam obiecto v.g. colori, quid interest esse visibilem & non audibilem? si enim circa illum verifaretur auditus, quid immutaretur essentia coloris?

Addunt tamen hi, si obiecta considerentur quantum mediâ productiua cognitionis, producendo species, vel immediatè per se, dicere essentialē ordinem ad potentiam. Hæc secunda pars omnino est vera, iuxta eâ quæ de causis omnibus respectu suorum effectuum diximus in Physicis: primam verò, in quâ ab his diffideo, licet non possit efficaci ratione rejici (non enim potest aliqua experientiâ aut ratione ea connexio monstrari) illam tamen puto falsam, tum quia etiam (vt in Physicis dixi) qui vellet negare causis illum essentialē ordinem ad effectus, posset facilè prærumpere, quia tamen videtur multò consequentiùs ad alias res, quæ inuicem connectuntur, ostendi ibi, in causis eam connexionem admittendam, quod idem dico in præsentia de ente respectu potentia cognoscitiua, scilicet, ens vt tale dicere ordinem ad intellectum, & tale ens ad talem potentiam, v.g. colorem ad visum, sonum ad auditum, &c. sicut de bonitate in ordine ad voluntatem ipsi aduersarij farentur, & (vt Sectione sequenti, agens de Bonitate, dicam) eadem prorsus est ratio de illâ, quæ de vero, in ordine ad intellectum. Vnde in hoc non loquuntur hi consequenter vni concedentes, alteri verò negantes; nec contra nostram sententiam potest aliqua ratio vilius momenti afferri, nisi quod cognitio sit extrinseca enti, quæ tamen, vt dixi paulò antè, nulla est, & patitur instantiam in relationibus, casu quo distinguantur: nam vna relatio est extrinseca valde alteri, & præcisè terminat respectum alterius, sicut obiectum terminat respectum cognitionis, & tamen vna pendet essentialitèr ab aliâ, vel existenti vel possibili; ergo ex hoc capite tam benè poterit esse essentialis obiecto ordo ad cognitionem vnam possibilem, quàm vni relationi est essentialis ordo ad aliam vt existentem, quia neque obiectum neque relatio respectu cognitionis & alterius relationis quidquam aliud efficiunt, quàm terminare eos respectus.

SUBSECTIO TERTIA.

Aliqua dubiola.

PRIMUM est, An veritas in sensu, in quo hîc loquimur, sit vna, cum habeat plures cognoscibilitates à Deo, Angelo, homine, &c. Respondeo, sine vilo inconuenienti posse dici, esse multiplicem. Deinde responderi potest, veritatem dici vnam ob respectum ad omnes cognitiones collectiue sumptas, sicut omnipotentia est vna ex ordine ad omnes creaturas producibiles collectiue.

Secundum dubium, An veritas in hoc sensu sit propriè & rigorosè respectus transcendentialis, & relatio ad omnem potentiam à quâ potest

Aaaa 3

cog.

cognosci. Respondeo non esse, quia veritas non semper distinguitur à potentia. Sic veritas diuina non habet vllum respectum essentialem ad seipsam vt cognoscitur, cum non sit à se distincta. Sicut etiam omnes actus creati reflectentes supra se, carent hac relatione ad se, etiam si sint veri respectu sui. Solum ergo verum habebit propriam relationem ad eam cognitionem à qua distinguitur.

Tertium dubium, Quid sit falsum oppositum vero. Respondeo, esse illud, quod cum habeat aliquam similitudinem cum ente vero, non est tamen illud, & ita est aptum deludere cognoscentem: vt aurichalcum non est falsum argentum, sed falsum aurum, quia non argenti sed auri similitudinem præ se fert, vnde ab auro haud facile distinguitur. Ceterum licet sit falsum aurum, est tamen verum aurichalcum; vnde
112 à parte rei nihil est omnino falsum, sed solum respectiue, ad idem nomen, tamquam analogatum, quod non participat proprie sed per similitudinem, aliquam rationem significatam per nomen, vt supra dixi; absolute autem in se omnia vera sunt, id est cognoscibilia, & habentia id quod nomen & conceptus proprii de ipsis significant, ergo nihil est quod absolute verum non sit, scilicet in suo esse.

SECTIO VI.

De Bono, tertio Entis attributo.

Ex dictis Sectione præcedenti vix aliqua restat circa explicationem Boni: quod enim dixi de vero respectu intellectus, idem de bono respectu voluntatis dicendum est. Pro quo aduerte, bonum vel posse sumi pro bono in se, vel pro bono alteri. Bonum in se est idem quod perfectum, & supra rationem entis solum addit, quod nihil illi desit ad illam rationem etiam habet; in hoc sensu non potest esse vlla entitas, quantumuis præcisa & minima, quæ non sit bona: nam licet illi deficiat aliquid materiae seorsum sumptæ, v.g. vt sit homo, desit anima rationalis, tamen vt sit materia, nihil illi deest, nec enti præcise vt sit ens, aliquid deest.

113 Nonnulli opinantur, bonum in hoc sensu non esse passionem, vel attributum entis, quia licet differat ab ente secundum conceptum magis explicitum, non tamen semper id sufficit ad rationem passionis, vt animal rationale non est passio hominis, licet conceptus sit magis explicitus quam conceptus hominis; requiritur ergo vterius, vt consequatur ille conceptus quasi ratione nostra essentiam, vt possit esse passio. Respondeo tamen facile, hoc quod est, nihil deesse enti ad suum esse, non esse definitionem entis, aut ipsum definitum; definitio enim entis est, posse existere, definitum autem est ipsum ens, ergo nihil deesse erit conceptus secundarius, ergo etiam erit passio, non secus ac esse vniuersale est etiam illius passio. Exemplum de animali rationali non vrget, quia illa est definitio illius, vnde non mirum si non sit passio; at nihil deesse enti, non est definitio, imò ex eo quod sit ens, infertur, nihil illi deesse ad rationem entis, ergo bonum in hoc sensu potest esse passio entis.

114 Bonum in se, seu perfectum, potest variè accipi: Vel essentialiter, iuxta dicta proximè, seu

substantialiter, hoc est, quod in ratione substantiæ habet perfectionem: quia ratione materiae etiam sine forma substantiali, & hæc absque materia sunt bona substantialiter, licet non omnino perfecta; propter quem defectum aliquando dicuntur non bona. Aliter solet dici bonum siue perfectum absolute integraliter, quando nulla pars integralis desideratur, vt homo constans omnibus membris est bonus integraliter, & contrario verò equus mancus dicitur malus. Tandem dicitur bonum seu perfectum accidentaliter, id est, quod habet perfectionem accidentalem sibi debitam, quo pacto anima cum potentia est perfecta & bona, sine illis autem accidentaliter imperfecta.

Bonum in se aliud est infinitum, id est, habens omnem perfectionem excogitabilem possibilem, quod soli Deo conuenit, et quæ in illo aggregatum quoddam omnium perfectionum ratione nostra inter se & ab essentia diuina distinctum. Aliud est finitum, quod cum habeat aliquas perfectiones, non tamen omnes, vt creatura; & hoc bonum distinguitur realiter à bono per essentiam seu infinito, id est à Deo.

Bonum alteri est triplex, honestum, quod per se decet naturam rationalem, vt virtus, honor, &c. delectabile, quod affert voluptatem, vt cibis dulcis: vile, quod conducit ad afflictionem alterius. Differt bonum in se à bono alteri, quod hoc comparatur cum subiecto vel quasi subiecto, cui est bonum, illud verò non est in ordine ad subiectum: continent inter se, quod neutrum defumitur ex ordine ad voluntatem; vnde etiam esset impossibilis, adhuc possent manere hæc bona. Bonum siue in se siue alteri, est capax vt ametur à voluntate, à quo amore possibili proximè denominatur amabile, sicut ens denominatur cognoscibile à cognitione possibili, & hanc amabilitatem formaliter prouenientem ab amore possibili vocant multi bonitatem transcendentalem entis, sicut dixi supra ipsam cognoscibilitatem vocari veritatem transcendentem; & quia communior acceptio bonitatis transcendentis est hæc, ideò nos cum communi eam amplectemur, re enim intellecta, in questione de voce standum est communi.

Sed aduerte, quod supra in simili de Vero notauimus, quando dicitur voluntas posse amare obiectum quia est bonum, non accipi bonum quia est amabile, hæc enim esset inepta responsio, perinde ac si quis diceret esse amabile, quia est amabile; sumitur ergo bonum tunc, vel pro bono in se, vel pro bono alteri, quæ bonitas est prima radix cui possit à voluntate amari aliquod obiectum bonum.

Hic posset dubitari Primò, an rem esse amabilem, sit intrinseca denominatio in ipso ente, id est, an sit essentialis enti, posse amari, sicut causæ diximus esse essentialis operari, & Sectione præcedenti de veritate diximus. Affirmant aliqui, assignantque discrimen inter verum & bonum, quod rem esse cognoscibilem, est pura extrinseca denominatio, quia non arguit perfectionem in ipsa, Deus enim æquè cognoscit quæ sunt & quæ non sunt: at rem esse amore dignam, est intrinseca perfectio, vnde cum omnia æqualiter noscantur à Deo, non tamen omnia æqualiter amantur, quia non est in illis æqualis dignitas amoris, ergo hæc dignitas est intrinseca enti, li-

et verum seu veritas sit illi extrinseca. Hæc illi, quibus videntur sibi repugnare: nam prius dixerant, etiam si in Deo deficeret intellectus & voluntas, adhuc creaturas futuras possibiles; unde ego infero, Ergo non magis intrinsecum est creatura, posse amari, quam posse cognosci. Paret evidenter, quia etiam manerent creatura, licet non possint amari à Deo, ergo bonitas, quæ in ordine ad hunc amorem desumitur, non est magis intrinseca quàm veritas, quæ desumitur in ordine ad cognitionem. Disparitas autem, quam hi assignant, nulla est: in primâ enim petitur principium, supponitur enim differentia inter posse amari, & cognosci, diciturque, vnum esse extrinsecum aliud non, quod ego nego, & alij omnes qui æqualiter de vtriusque discunt, & vel æquè extrinsecum vel æquè intrinsecum dicunt. Confirmatio desumpta ex inæquali amore Dei, nihil probat, solum enim probat, non omnia esse æqualiter amabilia, sicut sunt æqualiter cognoscibilia; quod illa æqualis cognoscibilitas non sit illis essentialis, sicut est essentialis illis inæqualis amabilitas, nullatenus probatur: neque video, cur posse amare sit essentialis colori, & non sit, posse videri à visu, imò in hoc sensu, sicut non omnia entia habent æqualem amabilitatem, ita non omnia habent æqualem cognoscibilitatem; nam color non est cognoscibilis per auditum, sic verò sonus; & è contrario sonus non est cognoscibilis per visum, sic verò calor, &c. Ergo etiam habent inæqualem cognoscibilitatem, sicut inæqualem amabilitatem, ergo ex hoc capite etiam illis erit essentialis illa cognoscibilitas. Confirmo: sicut hi dicunt, ens non est bonum, quia potest amari, sed è contrario idèò potest amari, quia est bonum; ita ego dico, albedo non idèò est verus color quia potest videri, aut sonus verus sonus, quia potest audiri, sed idèò potest videri, quia est verus color, & audiri, quia est verus sonus: ergo esse verum colorem, non est minùs intrinsecum, quàm

esse bonum, nec in hoc ego ullam video differentiam.

Melius ergo & consequentiùs dicimus, vtramque aptitudinem esse essentialem, id est lapidem non futurum lapidem, si non esset possibilis intellectus eum potens cognoscere, sicut non esset possibilis, si repugnaret voluntas eum potens amare, quod vltimum aduersarij fatentur.

Fortè dicent, se non ponere respectum transcendentalē in rebus ad voluntatem possibilem, sed tantum docere, res habere ex se bonitatem talem intrinsecam, vt si possibilis sit voluntas, possint amari. Sed contra, quia hoc ipsum clariùs dico de ente in ordine ad cognitionem, scilicet illud habere talem naturam, vt si possibilis sit intellectus, possit ab eo cognosci, eodem ergo modo de vtriusque dicendum, & faciliùs ergo vtrique eum respectum negare, quàm vni concederem, alteri verò non.

Bonum non distingui obiectiue ab ente, pater ex dictis: nam quantumuis obiectiue ens sit præcisum, nihil ei deest pro eo esse præciso, & consequenter est bonum in se. Deinde eo ipso, quod sit bonum in se, quantumuis præcisum, est etiam amabile, ergo à bonitate transcendentali, in quocumque sensu, non potest præcindi obiectiue ens.

Dices: Potest præcindi à bonitate alteri; non enim repugnat vt per aliquid superadditum fiat bonum alteri, ergo. Respondeo, etiam si concederetur, bonum, quod est passio entis, solum esse bonum in se & amabile, non verò bonum alteri, nihil inde. Deinde respondeo, ipsam rationem entis, quantumuis præcisam, esse bonum alteri, nempe suis differentiis, cognitioni, actui intellectus & amoris, quæ ad illam terminantur, ergo neque à bonitate alteri potest ens obiectiue præcindi.

Quot sunt genera boni, tot & mali vice versâ, quæ ex dictis ita facile intelliguntur, vt non oporteat in eis amplius immorari.

DISPUTATIO SECVNDA.

De Essentiâ & Existentiâ.

SUBSECTIO PRIMA.

Quædam sententia examinatur.

DEFINIMVS ens in communi per non-repugnantiam ad existentiam; idèò oportet, antequam ad eius diuisiones descendamus, explicare, quid sit ea non-repugnantia, quæ alio nomine dici solet *possibilitas*; & quid sit ipsa actualis existentia; ac denique, quo pacto hæc duo inter se distinguantur. Est autem quæstio hæc valde celebris, & vix bene vquam explicata.

SECTIO I.

Quid sit rem esse possibilem.

PRIMUM quod conuenit creaturæ, est status possibilitatis, à quo extrahitur ad statum existentia, imò Deum, antequam concipiam actu existentem, concipio non repugnantem existere, seu possibilem: idèò primum oportet explicare, quid sit, rem esse possibilem.

OPINANTVR nonnulli recentiores, rem esse possibilem, nihil aliud esse, quàm denominationem extrinsecam desumptam ab omnipotentia Dei, potens illam producere. Mouentur hi, quia omnipotentia est productiua creaturarum: sed idem est, Deum esse productiuum creaturarum, & creaturas esse producibiles seu possibiles, ergo denominatio possibilis desumitur à solâ omnipotentia Dei.

Contra hanc sententiam insurgunt alij, quia omnis denominatio cadit supra aliquod subiectum, ergo etiam denominatio possibilitatis debet cadere supra aliquod subiectum, quod sit & denominetur possibile; ergo possibile non dicit solâ denominationem extrinsecam. Sed huic impugnationi facile respondetur, hic non esse sermonem de possibili in concreto, quod non dubium, dicere